

U ruinu osnovana udruga za osobe s invaliditetom Labinštine

Osnovni cilj je pomoć invalidima na uključivanju u društvo i promijeniti svijest javnosti o osobama s posebnim potrebama

Sa svoja 42 člana od rujna prošle godine **Grad Labin** bogatiji je za još jednu udrugu vrlo kvalitetnog programa i misije. Riječ je o

Udrugi osoba s invaliditetom na čijem čelu se nalazi

Đorđo Ristić s kojim smo razgovarajući dobili informacije vezane za rad ove udruge.

Ono što je vrlo bitno za rad udruge i pohvalno za zajednicu je činjenica da je

udruga dobila prostor za svoj rad. Nakon formiranja, rad u ovoj godini, veli Ristić, usmjeren je na izradu jedinstvenih članskih kartica te pomaganje članovima u rješavanju problema, a to se prije svega odnosi na uklanjanje prepreka za kretanje i pomoć kod nabavke ortopedskih pomagala. Valja se odmah pohvaliti, reći će Ristić, upravo jedan od planova za ovu godinu je i ostvaren, a to je obilježavanje parkirnih mjesta za invalide ne samo na javnim parkiralištima ili kod javnih ustanova već i kod stambenih zgrada. Kako bi osobe s

invaliditetom bile što bolje integrirane u društvo već se provode tečajevi informatičkog osposobljavanja za korištenje računala i Interneta u **Cyber cafeu Novi horizonti**, a radi se i na izradi web stranice. Članstvo u udruzi osobama s invaliditetom, tvrdi Ristić, donosi niz koristi i povlastica od kojih su neke dogovorene, a neke u fazi dogovora. Temeljem članske iskaznice ostvaruje se pravo na prednost kod posjete liječnicima i parkiranje kod **Doma zdravlja**, a radi se na tome da invalidi dobiju

popust kod kupnje karata za kazališne predstave i oslobođenje od plaćanja lokalnog autobusnog prijevoza. Pokrenuta je inicijativa za ostvarivanje prava osoba s invaliditetom na povlastice kod plaćanja TV i telefonske pretplate, tunelarina i cestarina na relaciji Rijeka Zagreb. Kako bi život osoba s invaliditetom bio što bolji i kvalitetniji želja je labinske udruge, veli Ristić, jednu rabačku plažu preurediti tako da je mogu koristiti i osobe s invaliditetom.

Projekt za to postoji, a predstoji pronalaženje sponzora. Sve to, govori nam Đorđo Ristić, ne bi bilo moguće bez odlične suradnje s **Gradom Labinom**, njegovom upravom i projektom **Labin-zdravi grad**. Suradnja je vrlo kvalitetna i s ostalim

općinama, policijom i medijima. To sve dokazuje kako javnost ima sluha za osobe s invaliditetom, ali je ipak potrebno ustrajno raditi na mijenjanju svijesti o odnosu zdravih prema invalidima kako bi se poštovala njihova uloga i sposobnost uključivanja u život zajednice.

Jasmina GRUČIĆ

DANIEL SERTIĆ

Projekt **Labin-zdravi grad** pokrenut je kao široki krug inicijativa i programa sa ciljem poboljšanja kvalitete življenja u lokalnoj zajednici, a njen dio su i osobe s posebnim potrebama. Kroz humanitarnu akciju organizacijom malonogometnog turnira u kojem sudjeluje desetak ekipa čije tvrtke uplaćuju i po 2.500,00 Kn kotizacije za učešće, pokušavaju se riješavati i uklanjati arhitektonske barijere i poboljšati kvalitetu življenja konkretnim osobama.

U 2005. godini turnir je organiziran sa ciljem nabavke gusjeničara **Jolly** za našeg mladog sugrađanina 15-godišnjeg Daniela Sertića. U predlagdanskome vrijeme darivanja **Jolly** vrijedan 29.900,00 Kn stigao je u Labin i uručen obitelji Sertić, koja će od sada svoga Daniela lakše i uz manje napora voditi u uobičajene svakodnevne šetnje.

Žumbar. Specifičnost takvog programa je zajedničko prisustvo roditelja i učenika u kojima se promiču pozitivne vrijednosti, poučavaju poželjni oblici ponašanja i rano prepoznavanje djece s problemima s ciljem rješavanja kriznih situacija.

Irena CRVAK i Mirjana DOBRIĆ

Prehrana adolescenata

Ovaj članak posvećujem svim mamama, koje se svakodnevno susreću s meni bliskim dilemama, o tome što, kako i na koji način ta djeca moraju jesti da bi bila u prvom redu - zdrava.

PIŠE: DR. DONATELLA VERBANAC

Djeca adolescentne dobi imaju najviše potrebe za energijom i pojedinim nutritivnim tvarima. Dok će energiju u prvom redu osigurati iz ugljikohidratnih i lipidnih izvora, proteinska komponenta u prehrani važna je za razvoj mišićnog, parenhimskog i vezivnog tkiva. Uz pravilan unos minerala, posebno kalcija i fosfora, može se u tim godinama postići stabilna potpora tijela, razvojem zdravog i jakog koštanog tkiva. Budući da djeca u toj dobi započinju s samostalnim hranjenjem i sami biraju namirnice za barem dva obroka dnevno, može se desiti da neadekvatnim izborom namirnica dovedu svoj organizam u stanje deficita i u neravnotežu, što kroz par

potvrditi ili dokazati svoju osobnost, pa se vrlo često u tim godinama dešava prijelaz na vegetarijansku prehranu, odnosno postoje i slučajevi podvrgavanja rigoroznim i zahtjevnim režimima prehrane.

Tijekom puberteta, pogreške u prehrani, u prehranbenom i kvalitativnom pogledu zaista su zastupljene u velikom opsegu. Pretilnost u toj dobi koja može nastupiti naglo i gotovo "neprimjetno" u svega nekoliko mjeseci, mora se rješavati kao

sindrom, koji podrazumijeva liječenje adekvatnim načinom prehrane i obaveznom tjelesnom aktivnošću.

Tijekom puberteta nutritivne su potrebe organizma posebno velike. U tom je razdoblju jako važno pravilno i u velikim količinama u organizam unositi mineral kalcij putem namirnica bogatih kalcijem. Svi adolescenti u toj dobi moraju svakodnevno popiti 300-400 ml

Sama imam djecu adolescentne dobi (19, 11 i pol godina). Kažem adolescentne, jer je moj dječak (starije dijete) još uvijek u rastu i razvoju, a djevojčica ulazi galopirajuće u ranu djevojačku dob. I stalno se susrećem s istim pitanjem: kako nahraniti djecu, poštujući njihove navike, jer sin ne jede meso, a kćer obožava meso. I vraćam se uvijek na isti odgovor: "Sve što je ljudski treba prihvatiti s osmijehom što za mene znači mama kuha dok smo u tvojoj kući!"

godina može dovesti do pojave pojedinih bolesti metabolizma, pretilosti ili pak pothranjenosti koja se u graničnim slučajevima manifestira u obliku anoreksije. Kada se provede nasumično ispitivanje u svezi s prehranbenim navikama, kod djece u pubertetu zapaža se veliki broj pojedinaca koji nikada ne doručkuju. Navika preskakanja doručka nešto je što moramo najprije nastojati izbaci iz svijesti i života osobe. Pojedina djeca u toj dobi konzumiranjem određene, "točno definirane" vrste hrane žele

mlijeka, pojesti oko 5 dg sira ili jedan jogurt. Kalcij se nalazi i u mahunarkama, u žitaricama koje je uputno koristiti za doručak i u zelenolisnom povrću. Međutim, treba imati na umu činjenicu da je kalcij koji se najbolje može apsorbirati putem crijeva, upravo kalcij sadržan u mlijeku i mliječnim proizvodima. Kalcij i tjelesna aktivnost nadasve su važni čimbenici u formiranju snažnih i zdravih kostiju kako bi se spriječilo ili odgodilo nastupanje procesa osteoporoze u starijoj životnoj dobi.

TEMATSKA PREDAVANJA ZA RODITELJE I UČENIKE DRUGIH RAZREDA SREDNJE ŠKOLE

Od školskoj godini 2003./04. u sklopu programa primarne prevencije rizičnih ponašanja u Srednjoj školi Mate Blažine održavaju se tematska predavanja za roditelje i učenike drugih razreda:

RODITELJI I DJECA - GRANICE SLOBODE I ODGOVORNOSTI

Predavač je prof. Štefanija Prosenjak-

Važnost doručka kao prvog jutarnjeg obroka

Inzistirati na doručku i razvijati tu naviku u djeteta od najranije mladosti, zapravo od trenutka kada dijete postaje svjesno samoga sebe, osnova je dobrog zdravlja. Nedavno sam u knjizi jednog renomiranog nutricioniste pročitala rečenicu: "Ono dobro što si za svoj organizam možete doručkom osigurati, nećemo naći i neće nam dati nijedna klinika ni liječilište!" Kako organizirati doručak u jutarnjoj žurbi? Jednostavno pripremite na stol šallice, mlijeko, jogurt, zobene pahuljice, poneko pecivo, kukuruzne pahuljice ili već nešto drugo ovisno o afinitetima ukućana, i pustite da se svatko sam posluži. Zadovoljstvo početka dana znatno će se povećati, koncentracija poboljšati, osjetljivi organizam u razvoju neće pasti u slabost i neće doživljavati vrtoglavice. Još je važno napomenuti da se prvim jutarnjim obrokom regulira osjećaj gladi tijekom dana.

Tijekom rasta i razvoja organizma važan je i vitamin D. Vitamin D utječe na apsorpciju kalcija i njegovo "fiksiranje" u kosti. Umjerena ali kontinuirana izloženost suncu, njegovim zrakama, navika je koja će nam osigurati više nego dovoljnu sintezu vitamina D na razini kože, pa stoga nisu neophodni odgovarajući sintetski preparati vitamina D koji bi se trebali uzimati hranom. U tom smislu dobro je barem jednom tjedno pojesti sardine s kostima koje se pripremaju s maslinovim uljem. Često puta adolescenti odabiru slatke i masne namirnice, poput prženih krumpira, čokolade,

konzumacije vina poslije obroka, ali i o štetama koje proizlaze iz pretjerane upotrebe alkoholnih pića, svakako će doprinijeti prevenciji pojave alkoholizma, važnog socijalnog i psihološkog problema današnjice. Neophodno je da adolescenti kod kuće imaju jedan zdrav i pravilan način prehrane, koji se zasniva na piramidi prehrane: mnogo žitarica, kruha, tjestenine, riže, zatim voća, povrća, mahunarki, nemasnog mesa, ribe, upotreba maslinovog ulja i mala do umjerena potrošnja kave, čajeva i gaziranih napitaka.

hamburgera i gaziranih bezalkoholnih napitaka. To su takozvani "fast-food" proizvodi. Iako hamburger i prženi krumpiri daju dovoljnu količinu proteina, sadrže malo vitamina, malo prehranbenih vlakana i kalcija. Mnogi od ovih spojeva bogati su natrijem i zasićenim masnim kiselinama, pa se takvi "brzi", gotovi obroci preporučaju samo u iznimnim slučajevima (najviše jednom do dva puta tjedno).

Tijekom razdoblja adolescencije povećava se i upotreba alkoholnih pića. Pravilna informiranost o umjerenom i zdravom načinu

Potrebe za energijom, proteinima, te mineralima kalcijem i željezom ovisno o životnoj dobi

DOB	ENERGETSKE POTREBE (Kcal / K J na dan)		PROTEINI g / dan		KALCIJ mg / dan		ŽELJEZO mg / dan	
	Muški	Ženske	M	Ž	M	Ž	M	Ž
10-12 mј	920 (3855)	920 (3855)	21	19	500	450	7	7
1-3 god.	1450 (6076)	1350 (5657)	24	22	800	800	7	7
4-6 god.	1850 (7752)	1650 (6914)	31	29	800	800	9	9
7-9 god.	2100 (8799)	1900 (7961)	41	41	800	800	9	9
10-12 god.	2250 (9428)	2000 (8380)	55	57	1200	1200	12	18
13-15 god.	2250 (9428)	2150 (9009)	77	69	1200	1200	12	18
16-17 god.	2800 (11732)	2200 (9218)	81	66	1200	1200	12	18
18-29 god	3050 (12780)	2150 (9009)	68	56	800	800	10	18
30-59 god.	2900 (12151)	2150 (9009)	66	55	800	800	10	18

ZDRAVLJE

Hepatitis B

OPREZOM PROTIV BOLESTI

U općoj populaciji Hrvatske registrirano je oko 2% nositelja hepatitisa B virusa i oko 1% nositelja virusa C. Posebno je izražena i zabrinjavajuća zaraženost hepatitisom C među intravenoznim ovisnicima 90%.

**Piše: SUZANA dr.med. MUŠKOVIĆ
spec. epidemilog**

Tijekom posljednjih desetljeća, zahvaljujući neprekidnim istraživanjima i razvoju laboratorijskih tehnika izdvojeno je niz virusa koji uzrokuju hepatitis upalu jetre blažeg ili težeg kliničkog tijeka što najčešće završava trajnim posljedicama. Među virusnim se upalama jetre zbog velike zaraznosti krvnog puta prijenosa te mogućih trajnih i teških posljedica ističu dvije vrste: hepatitis B i hepatitis C. Zbog istih putova prijenosa oba navedena hepatitisa ubrajamo u krvno prenosive bolesti. Nekada je mogućnost prijenosa ovih upala jetre bila izražena putem preuzimanja transfuzija krvi i krvnih derivata, međutim, od devedesetih godina 20. stoljeća, zahvaljujući redovitim kontrolama i obradi krvnih derivata ta je vjerojatnost izuzetno smanjena. Osnovni putovi prijenosa jesu spolni kontakt s nositeljem virusa, upotreba nesterilnih šprica i igala ili slučajni ubod na takovu iglu, tetovaže, piercing, akupunktura gdje je moguće korištenje nesteriliziranim «medicinskim» instrumentima, prijenos s majke na dijete tijekom poroda, bliski, najčešće obiteljski kontakt s oboljelim ili kliconošom. Povećani rizik obolijevanja postoji i kod zdravstvenih radnika i onih koji rade poslove čišćenja i zbrinjavanja medicinskog otpada, kod bolesnika na kemodijalizi i oboljelih od hemofilije, onih koji često primaju krvne derivate te kod svih onih koji na bilo koji način dolaze u kontakt sa ljudskom krvlju. Izvor bolesti su osobe oboljele od hepatitisa B ili C, ali i svi oni koji nakon otkrivena ili neotkrivena infekcije ostaju trajni nositelji virusa. Virus hepatitisa B ili C nalazi se u krvi oboljelog ili trajnog kliconoše te u drugim tjelesnim tekućinama, kao što

su vaginalni sekret, urin, slina ili majčino mlijeko pod uvjetom da ima primjesa krvi. Na predmetima zagađenim krvlju virusi mogu preživjeti i do tjedan dana ne gubeći zaraznost koja je sto puta veća nego kod HIV-a. Sve to predstavlja opasnost za širenje zaraze.

Prikriveni simptomi teških oboljenja

Nakon zaraze virusom hepatitisa B ili C samo kod malog postotka zaraženih nakon razdoblja inkubacije koji može trajati i do tri mjeseca dolazi do vidljivih simptoma bolesti kao što su umor, pomanjkanje apetita, bolovi u trbuhu i još rjeđe do pojave «žutice». Međutim, nejasni ili nikakvi simptomi bolesti, na žalost, ne znače da u krvi nema virusa koji u konačnici dovodi do kronične upale - ciroze, pa i karcinoma jetre. Što je inficirana

osoba mlada to je razvoj jasnih kliničkih simptoma rjeđi, ali je postotak kroničnih posljedica teži. Dijagnoza virusnih hepatitisa i kroničnog nosilaštva sa sigurnošću se postavlja samo određivanjem takozvanih «biljega» - markera u krvi. Liječenje akutno i kronično oboljelih osoba uglavnom ne daju zadovoljavajuće rezultate, jer se radi o bolestima izazvanim virusima za koje još danas nema lijekova koji ih u potpunosti uništavaju. Liječenje se provodi lijekovima koji donekle sprečavaju razmnožavanje

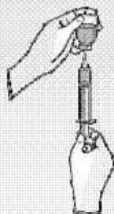
virusa što ima za dobru posljedicu da su i oštećenja manja. Uz to se u terapiju dodaju sredstva koja poboljšavaju opće stanje bolesnika kao što su vitamini i lijekovi za poboljšanje imuniteta. Oboljelima i kliconošama daju se savjeti o prehrani, tjelesnoj aktivnosti i ostalim mjerama kao što je stroga zabrana uzimanja alkohola i opijata koje mogu spriječiti da se razviju teže posljedice oštećenja jetre.

i hepatitis C

Kako spriječiti virusne, krvno prenosive hepatitise

Najvažnija mjera je prevencija odnosno zaštita od virusnih hepatitisa tipa B ili C je zdravstveni odgoj. Veliki broj virusa niti ne zna da u sebi nosi virus niti je svjestan opasnosti koju predstavlja za svoju okolinu. Treba izbjegavati svaki izravni kontakt s krvlju i drugim tjelesnim tekućinama, nikada ne koristiti injekcijske igle i medicinske instrumente za koje nismo sigurni da su sterilni, a u slučaju sumnjivog kontakta ili uboda treba zatražiti savjet liječnika koji će uputiti na testiranje krvi koje otkriva eventualnu zaraženost virusom hepatitisa B, hepatitisa C, pa i virusom AIDS-a koji se prenosi na isti način. Danas je obavezno testiranje na hepatitis B kod svih trudnica te kod obiteljskih kontakata nositelja virusa B hepatitisa. Razlog tome je što se do danas jedino protiv njega moguće zaštititi pravodobnim cijepljenjem. Na žalost, protiv hepatitisa C, kao ni AIDS-a, nema efikasnog cjepiva. Cjepivo

protiv hepatitisa B učinkovito je i sigurno. Od 1999. godine je u Hrvatskoj obavezno cijepljenje djece koja pohađaju šesti razred osnovne škole, a provodi se sa tri doze cjepiva u točno određenim razmacima. Cijepljenje se podvrgavaju i zdravstveni djelatnici, obiteljski i spolni kontakti nosioca HVB-a, djeca HVB-a pozitivne majke, osobe na kemodijalizi te intravenozni ovisnici. Unatoč tome što je dostupno cijepljenje protiv hepatitisa B nemogućnost cijepljenja protiv drugih krvno prenosivih bolesti nalaže poseban oprez u kontaktu s tuđom krvi, jer je to jedini put prijenosa. Hepatitis B i C se prenose uobičajenim socijalnim kontaktima kao što je rukovanje, dijeljenje istog pribora, poljubac u obraz, sjedenje u istoj klupi, već su riziku zaražavanja najizloženije:

- heteroseksualne osobe s većim brojem partnera,
- homoseksualni muškarci,
- intravenozni ovisnici o opojnim drogama,
- osobe u bliskom obiteljskom ili spolnom kontaktu sa nosiocem virusa,
- novorođenčad HVB-a ili HVC-a majki,
- osobe na kemodijalizi,
- osobe koje se podvrgavaju tetovaziji, plerincu ili akupunkturi nesterilnim priborom.

TEMATSKA PREDAVANJA ZA UČENIKE SREDNJE ŠKOLE

U svrhu poticanja i osvještavanja važnosti održavanja svoga zdravlja kroz razvijanje pozitivnih stavova prema sebi i svom zdravlju za sve učenike srednje škole održana su tematska predavanja na temu:

REPRODUKTIVNO ZDRAVLJE I SPOLNO PRENOSIVE BOLESTI

koje održava specijalist ginekologije dr. Moreno Milevoj. Program se počeo realizirati tijekom školske godine 2003./2004. i dalje se provodi. Nakon tematskih predavanja učenici imaju mogućnost individualnog razgovora sa dr. Milevoj Morenom u prostorijama Savjetovališta (Dječji vrtić-Stari grad).

SASTANAK ŽUPANIJSKOG POVJERENSTVA ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE DROGE

Pod predsjedanjem dr. Ante Ivančića i uz nazočnost labinskog gradonačelnika Bruna Hrvatina te načelnika općina Sveta Nedelja i Kršana te predstavnika policije, pravosuđa, prosvjete i socijalne skrbi, u Labinu je održan sastanak Županijskog povjerenstva za suzbijanje zlouporabe droga. Analizirajući stanje ovisnosti na području Istarske županije zaključeno je kako je na području Labinstine, ali i cijele županije zamjetna stagnacija ovisnosti od opojnih droga. No, problem je i dalje kod opijanja mladih

zbog čega je potrebno u većoj mjeri provoditi zakonske propise o zabrani točenja i prodaje alkohola među mladima i uključiti u većoj mjeri Državni inspektorat u nadzor. Rasprava je pokazala kako je suradnja svih institucija na tom polju dobra te da treba povesti računa o problematiki metadonske terapije te da treba započeti s koracima organiziranja labinskog savjetovališta u Centar za ovisnost. Zaključeno je također da borba protiv ovisnosti traži dodatno zapošljavanje stručnjaka u osnovnim i srednjim školama.

SPORT

GODINA 2004. U ZNAKU 50 GODINA RUKOMETA NA LABINŠTINI

Dva puta prvoligašice i prvoligaši i vrlo uspješni mladi pogoni

U svojih 50 godina koliko postoji rukomet u Labinu i na Labinstini dokazao je da kvaliteta ne mora postojati samo u najvećim gradovima, već i malim sredinama gdje su ljubav prema sportu i entuzijazam kako igrača tako i trenera te sportskih radnika

Uspješne generacije rukometašica stalno se izmjenjuju te tako na tron dolazi i generacija koja se je 1977. godine u beogradskim kvalifikacijama plasirala u Prvu saveznu ligu. Plod je to dugotrajnog i upornog rada s djevojkama koje su iz pionirskog sastava preko

Ingrid Zulijani (također omladinska reprezentativka), lijevo krilo Eni Verbanac, vanjska igračica Evelina Galo (državna reprezentativka), kružna igračica Lorena Beučić (višestruka omladinska reprezentativka), desno krilo Loredana Paliska, kružna Senada Kudić, vanjska Nagua Rajković i krilo Irena Jan. Trener Mirko Banak. Mlađe dobne skupine 1975. i 1976. osvajaju naslov Omladinskih prvakinja Hrvatske, a 1982. godine Omladinske su prvakinje bivše Jugoslavije.

Nakon osvajanja prvenstva u sezoni 1981./82. rukometašice RK Rudara ponovno ulaze u elitni rang jugoslavenskog rukometa, što je drugi povijesno najveći uspjeh ženskog rukometa u Labinu. Pod vodstvom trenera Zdravka Štingla radilo se puno i marljivo svaki dan tako da uspjeh nije mogao izostati. U Prvu saveznu ligu po drugi put ulaze rukometašice RK Rudara: Adrijana Prosenjak, Jadranka Vidović, Evelina Galo, Senka Maček, Jagoda Spirkovski, Eni Šverko, Lorena Beučić Knapić, Ornella Paliska Miletić, Gordana Salopek, Gordana Vodopivec, Karmen Kokot, Davorka Panžić. Trener Zdravko Štingl. Dobro su se držale u novom prvoligaškom društvu, na kraju sezone bile su sedme. No, u sezoni 1983./84. napuštaju elitno društvo i nastavljaju igrati u Drugoj ligi, gdje su postigle dobre rezultate.

Labudice 1977.

nađjačali materijalne čimbenike. Labinski rukomet dva je puta imao prvoligašice i prvoligaše, mlađe dobne skupine puno puta osvajale su titule na državnim prvenstvima, značajan broj rukometaša i rukometašica bili su članovi državnih reprezentacija i nastupali za njih, ima zlatnog olimpijca iz Atlante, mnogi igrači i igračice igrali su ili pak vode kvalitetne klubove u zemlji i inozemstvu.

Hrvatske i Druge savezne lige marljivim radom, međusobnim drugarstvom i zajedništvom te godine donijele u Labin najveću radost navijačima i sportskoj publici. U Prvu saveznu ligu ušle su igračice RK Rudara, popularno zvane Labudice: vratarke Doris Verbanac i Adrijana Prosenjak, desno krilo Dragica Višković, lijevo krilo Eni Šverko, vanjske igračice Ornella Paliska (višestruka omladinska državna reprezentativka) i

Rukometaši 1990.

Od početka devedesetih igraju u Prvoj B ligi, a danas su drugoligašice. Početkom devedesetih godina dolazi do razdvajanja ženskog i muškog pogona do tada jedinstvenog *Rukometnog kluba Rudar na Ženski rukometni klub Rudar i Muški rukometni klub Rudar*. Mlađe dobne skupine nastavljaju nizati lijepe uspjehe, kako u domaćim ligama tako i na međunarodnim turnirima. Godine 2002. kadetkinje su prvakinja Hrvatske.

Od osnutka RK Rudara muški su također dobri i uvijek su u kvalitetnim ligama bivše Jugoslavije. U *Drugoj saveznoj ligi* su do 1980. od kada se natječu u *Hrvatskoj ligi-zapad*. Povijesno najveći uspjeh muškog rukometa je ulazak u Prvu hrvatsku rukometnu ligu 1993. godine kada je Labin postao pravi rukometni grad, a brojna je publika uživala u igrama vrhunskih hrvatskih prvoligaša. Zbog slabih rezultata i lošeg rada uprave ispadaju iz prve lige, ali opet se u to društvo vraćaju 2000. godine. U prvu ligu *Muški rukometni klub Rudar* uveli su: Franković Valner, Černjul,

Menih, Mrazović, Peranović, Beširević, Saltarić, Velagić, Škopac K., Glavičić L., Dukić, Mileta Franko igrač i trener. U prvoligašku momčad početkom natjecanja uključuju se još i Zupčić, Medić, Đekić, Radović E., Franković P., Zubac, a trenira ih Klaudio Brezac, uz pomoć Zdenka

vratari Misovski, Kos, Dokmanović, Petrić, lijeva krila Mario Višković, Diego Datoš, desna krila Vladimir Sujster, Domagoj Rajić, vanjski igrači Tino Černjul, Marko Zagorec, Hrvoje Hrvatinić, Goran Vinovski, Mario Raguž, Dario Jagić, kružni Mladen Prskalo, Dalibor Zupčić i Mirzet Begić. Izlaskom iz prvoligaškog ranga se novi danas drugoligaški Mlađi rudar koji kao i kolegice rukometašice stabilno plove tim razredom hrvatskog rukometa. Ono što je karakteristično za labinski rukomet i čime se malo koja sredina u Istri pa i u cijeloj Hrvatskoj može podičiti to je obraćanje posebne pozornosti na rad s mladima. Oba kluba danas imaju sve pogone od mini rukometa, preko djevojčica i dječaka, mlađih kadetkinja i mlađih kadeta, kadetkinja i kadeta do juniorki i juniora. Sve te dobne

Mlađi muški pogon

Batinića. Godine 1996. Labin dobiva svog najtrofejnijeg rukometaša svih vremena, zlatnog olimpijca iz Atlante Valnera Frankovića, koji je tim odličjem potvrdio sjajnu rukometnu karijeru. U novu sezonu kao prvoligaši ulaze

skupine najčešće osvajaju prva mjesta u županijskim ligama te redovito sudjeluju na državnim završnicama prvenstava na kojima, ako nisu na vrhu onda su u prvih tri ili pet.

Jasmina GRUIČIĆ 29

PROGRAMI ZDRAVOG GRADA

PROJEKT KVALITETNA ŠKOLA

Edukacija nastavnika Mate Blažine

Od 24. do 26. rujna 2004. proveden je VI. seminar za prosvjetne djelatnike Srednje škole Mate Blažine pod nazivom SAMOPROSUDBA, čime je završena II. faza projekta KVALITETNE ŠKOLE ŠKOLA BEZ PRISILE, u sklopu stručnog usavršavanja djelatnika i po katalogu stručnih skupova Zavoda za školstvo RH, a pod pokroviteljstvom projekta LABIN-ZDRAVI GRAD. Seminar se održavao tijekom vikenda i ukupno je trajao 24 sata te je realizirao niz značajnih ciljeva:

- surađivati na postizanju obrazovnih i odgojnih ciljeva,
 - prenositi učenicima i njihovim roditeljima ideje prijateljstva, odgovornosti i kvalitete,
 - rast i razvoj osobnosti,
 - unapređivanje socijalne zajednice.
- Rad se odvijao kroz vježbe i predavanja te na kraju seminara 16 nastavnika dobilo je potvrdu o završetku II. faze u sveukupnom trajanju od 72 sata. Od 1993., kad je započeto s tim

Polaznici kvalitetne škole 2004.

projektom, u usavršavanju u pojedine faze seminara bilo je uključeno 68 djelatnika škole. U evaluaciji seminara II. faze polaznici:

- potvrđuju korisnost dobivenih informacija,
- sve češće pronalaze izlazak iz nezadovoljstva ka zadovoljstvu kroz samoprocjenu,
- da su im seminari pomogli da iz stanja «ne znam da znam» prijedju u stanje «znam da znam».

Irena CRVAK i Mirjana DOBRIĆ

PROFESORI SREDNJE ŠKOLE NA TREĆOJ EUROPSKOJ KONVENCIJI KVALITETNE ŠKOLE

U društvu sa W. Glasserom

INSTITUT WILLIAMA GLASSERA - Irska organizirao je Treću europsku konvenciju u Dublinu od 3. do 9. srpnja 2005. na kojoj su sudjelovali i profesori Srednje škole Mate Blažine,

Irena Crvak - pedagog i Milivoj Crvak - profesor elektrotehničke grupe predmeta. Srednja škola Mate Blažina završila je II. fazu projekta Kvalitetna škola i od 1993. provodi te ideje u radu s učenicima, nastavnicima i roditeljima pod nazivom NaŠ PUT U KREIRANJU KVALITETNE ŠKOLE. Kvalitetno školstvo zauzima izrazito velik i važan dio djelatnosti INSTITUTA. Bila je ovo jedinstvena prilika sresti se osobno s tvorcem ovih ideja, upoznati druge vrhne autore i zemlju čiji sustav obrazovanja svjedoči o djelotvornosti primjene TEORIJE IZBORA. Zahvalni smo ISTARSKOJ ŽUPANIJI i GRADU LABINU, projektu LABIN-ZDRAVI GRAD što su uvijek spremni prepoznati i financijski podržati napore onih koji žele ulagati u stručno osposobljavanje.

Irene CRVAK

VODIČ

KROZ LABINSKE SPORTSKE UDRUGE

SD "ALBONA" - atletska sekcija Labin
Labin, Fortica
kontakt osoba: FRANKO ZIDARIĆ - tel. 852-239

NK "RUDAR" Labin
Labin, Zelenice bb - Gradski stadion
kontakt osoba: RATKO MILEVOJ - tel. 856-459

NK "RABAC" Rabac
Rabac, Maslinica - nogometno igralište
kontakt osoba: ROBERT BERTOVIĆ - tel. 091/5706907

NK "ISKRA" Vinež
Labin, Vinež - nogometno igralište
kontakt osoba: MLADEN BASTIJANIĆ - tel. 091/1855 159

SD "ALBONA" - MALONOGOMETNI KLUB
Labin, Fortica b.b.
kontakt osoba: EDI KODRIN - tel. 851-836

MALONOGOMETNO UDRUŽENJE Labin
kontakt osoba: EDI KODRIN - tel. 098/440235

RIUKOMETNA UDRUGA "MLADI RUDAR" Labin
Labin, Rudarska 1
kontakt osoba: SERDO VERBANAC - tel. 854 308

ŽRK "RUDAR" Labin
Labin, Rudarska 4 - Športska dvorana SŠ Mate Blažine
kontakt osoba: ZLATKO ARAPOVIĆ - tel. 856-277

BRDŠKO BICIKLISTIČKI KLUB "ISTRA BIKE" Labin
Labin, Karla Kranjca 27
kontakt osoba: ROBERT FARAGUNA - tel. 851-811
098420504

SPORTSKO REKREACIJSKI KLUB "BONO" Labin
Labin, Rudarska 4 - Šport. dvor. SŠ Mate Blažine
kontakt osoba: ZDRAVKO ŠTINGL - tel. 854-165

TRIATHLON KLUB "ALBONA EXTREME" Labin
Labin, Prilaz Kikova 5
kontakt osoba: MORENO MOHOROVIĆ - tel. 851-616

DRUŠTVO SPORTOVA NA MORU "KVARNER" Labin
Rabac, Obala maršala Tita
kontakt osoba: FLAVIANO VERBANAC - tel. 098/188 016

DRUŠTVO ZA PODVODNE AKTIVNOSTI "RABAC" Rabac
kontakt osoba: NINE BAJIĆ - tel. 856-905

SRD "ADRIA" Labin
Labin
kontakt osoba: BISERKA FROLO - tel. 855826

JEDRILIČARSKI KLUB "KVARNER" Rabac
kontakt osoba:
MAURICIO BATELIĆ - tel. 091/5934675

TENIS KLUB "RABAC" Rabac
Rabac, Prohaska
kontakt osoba: IVAN KOS - tel. 872-516

PLANINASKO DRUŠTVO "SKITAČI" Labin
Labin, Kalić 2
kontakt osoba: RINALDO GOLJA
tel. 857-292, 091/763 5992

JUDO KLUB "IPPON" Labin
Labin, Marčinića 9
kontakt osoba: TOMISLAV MARTINČIĆ - tel. 091/721
MUHAMED ALIČAJIĆ - tel. 852 567

BUDOKAI KLUB "LABIN" Labin
Labin, A. Negri 18
kontakt osoba: JOSIP FARAGUNA - tel. 091/563 1033

BOČARSKI KLUB "ISKRA" Vinež
Labin, Vinež - bočarsko igralište
kontakt osoba: ARDEO BELAC - tel. 856-825

BOČARSKI KLUB "RUDAR" Labin
Labin, M. Vlačić bb - bočarsko igralište
kontakt osoba: ŠTEMBERGA JOSIP - tel. 854-048

BOČARSKI KLUB "LABIN" Labin
Labin, M. Vlačić bb - bočarsko igralište
kontakt osoba: DINO ŠKOPAC - tel. 884-261

"JOGA U SVAKODNEVNOM ŽIVOTU" Labin
Labin, G. Martinuzzi 16
kontakt osoba: LORENO MILETIĆ - tel. 852-870

ŠAHOVSKI KLUB "LABIN" Labin
Labin, Trg Borisa Kidriča ("Kula")
kontakt osoba: DAVOR BAKIJA - tel. 091/1858047

PIKADO KLUB "RUDART'S No 1" Labin
kontakt osoba: MARION PALISKA - tel. 872-160 i
098335630

KONJIČKI KLUB "ASTRA" Labin
Labin, Presika 121
kontakt osoba: RAFAELA KRANJAC ZUPIČIĆ - tel. 852-888

MOTO KLUB "SVETI MARTIN" Rabac
Rabac, Plominska 1
kontakt osoba: NENAD FRANKOVIĆ - tel. 091 202 0458

AMK "REA" Labin
Labin, Istarska 10
kontakt osoba: IVAN VALE - tel. 856-284

Postani i ti član jedne od sportskih udruga Grada Labina!

Labin-zdravi grad

Vodič

Klubovi umirovljenika

LABIN - Trg labinskih rudara 3
RABAC - Obala maršala Tita 37
LABIN-STARI GRAD - Kalić 2/1
LABIN - KATURE
VINEŽ - Dom kulture
"Riko Milevoj"

LABIN-STARI GRAD

- mjerjenje krvnog pritiska:
zadnji četvrtak u mjesecu 17,00 - 18,00 sati
- kontrola šećera: svaka tri mjeseca -
zadnji četvrtak od 8,30 sati

RADNO VRIJEME KLUBOVA
- svakim danom 16,00 - 20,00 sati
- Nedjeljom zatvoreno

LABIN

- mjerjenje krvnog pritiska: drugi četvrtak
u mjesecu 15,00 - 16,00 sati
- kontrola šećera: svaka tri mjeseca -
druga srijeda u mjesecu od 8,30 sati

U klubovima se provodi svaki mjesec
mjerjenje krvnog pritiska, a svaka tri
mjeseca kontrola šećera u krvi, prema
sljedećem rasporedu:

VINEŽ

- mjerjenje krvnog pritiska: drugi utorak
u mjesecu 17,00 - 18,00 sati
- kontrola šećera: svaka tri mjeseca -
druga srijeda u mjesecu od 8,30 sati

Radionice kluba mladih

Labin

ŠKM "NOVI HORIZONTI"
CYBER CAFFE, Labin, Istarska 1

WEB NOVI HORIZONTI
srijeda 17,00 - 19,00 sati
Voditelj: Eler Diminić

DEBATNI KLUB Srednje škole
subota 08,00 - 12,00 sati
Voditeljice: Delfina Arapović i
Silvija Česnik

DRAMSKA RADIONICA
"FLACIUS" - "ARCOBALENO"
petak 17,00 - 19,00 sati
Voditelj: Čedomir Ružić

LIKOVNA RADIONICA "IKTIN"
petak 17,00 - 19,00
Voditeljica: Alide Vale

KREATORSKA I
MANEKENSKA GRUPA
po. 18,00-19,00, sr. 18,00-19,00
Voditeljice: Gordana Bilić i
Marinela Benazić

PLESNA ŠKOLA - DANCEL

Petak 18,30 - 21,00
Voditeljica: Patricija Miletić

ŠAHOVSKI KLUB

srijeda 17,00 - 19,00
petak 17,00 - 18,30 sati
nedjelja 10,00 - 12,00 sati
Voditelj: Zvonimir Pavičić

CENTAR "LIČE FARAGUNA"
Labin, Šćirić 3

RADIONICA ZA DJECU
S POSEBNIM POTREBAMA
ponedjeljak 17,00 - 19,00 sati
četvrtak 17,00 - 19,00 sati
Voditeljice: Ines Sutlić i
Zdenka Baričić

RADIONICA ZA DJECU
S POSEBNIM POTREBAMA
- starijih od 21. godine

utorak 08,30 - 12,30 sati
četvrtak 08,30 - 12,30 sati
Voditeljica: Franka Filipi Užičanin

PROSTORIJE DJEČJEG VRTIČA
I JASLICA - Istarska 10

LIKOVNA RADIONICA
(i u OŠ M. Vlačić - kombinirano)
četvrtak 16,00 - 18,00 sati
Voditeljica: Narcisa Adalgisa
Škopac

RITMIČKA RADIONICA
AEROBIK
petak 19,00 - 21,00 sati
Voditeljica: Julija Štemberga

RADIONICA
"MOJA SLIKA U OGLEDALU"
utorak 13,30 - 15,30 sati
Voditeljica: Franka Filipi Užičanin

DRAMSKA RADIONICA "ERA"
ponedjeljak 18,00 - 20,00 sati
petak 18,00 - 20,00 sati
Voditeljica: Hasnija Karlović

OSNOVE RITMIKE I BALETA
ponedjeljak: Stars 15,00;
Iskrice 16,15; Sirene 17,30;
Ribice 18,45
Voditeljica: Kristina Kaplan

PROSTORIJE DJEČJEG VRTIČA
STARI GRAD

SAVJETOVALE

- prema dogovoru na tel. 856-277
Pedagog: Irene Crvak
Psiholog: Mirjana Dobrić
- četvrtak 19,00 - 21,00
Ginekolog: Moreno Milevoj

OŠ "IVO LOLA RIBAR" Labin
MATICNA ŠKOLA,
Trg labinskih rudara 9

RADIONICA
"MOJA SLIKA U OGLEDALU"

petak 17,30
Voditeljica: Štefanija
Prosenjak Zumber

DEBATNI KLUB

petak 13,30 - 15,30 sati
Voditeljice: Delfina Arapović i
Silvija Česnik

OŠ "IVO LOLA RIBAR"
Dvorana škole
Trg labinskih rudara 9

MAŽORETKINJE

petak 17,00 - 20,00 sati
subota 10,00 - 13,00 sati
Voditeljica: Savica Sprčić

OŠ MATIJE VLAČIĆA
Labin, D. Salaja 2

RADIONICA
"MOJA SLIKA U OGLEDALU"

srijeda 16,00 - 18,00 sati
Voditeljica: Sandra Stipanov

DEBATNI KLUB

petak 18,00 - 20,00 sati
Voditeljice: Delfina Arapović i
Silvija Česnik

DOM ZDRAVLJA
"DR. LINO PERŠIĆ"
Labin, Sv. Mikule 2

KOREKTIVNA GIMNASTIKA

srijeda 15,15 - 17,15 sati
petak 15,15 - 17,15 sati
Voditeljica: Marina Koroman

SAVJETOVALE

za OVISNOST
srijeda 17,00 - 19,00 sati
Voditeljice: Nevija Banak,
Dezi Barbarić-Mohorović i
Denize Brezac

Vinež

DOM KULTURE - Vinež bb

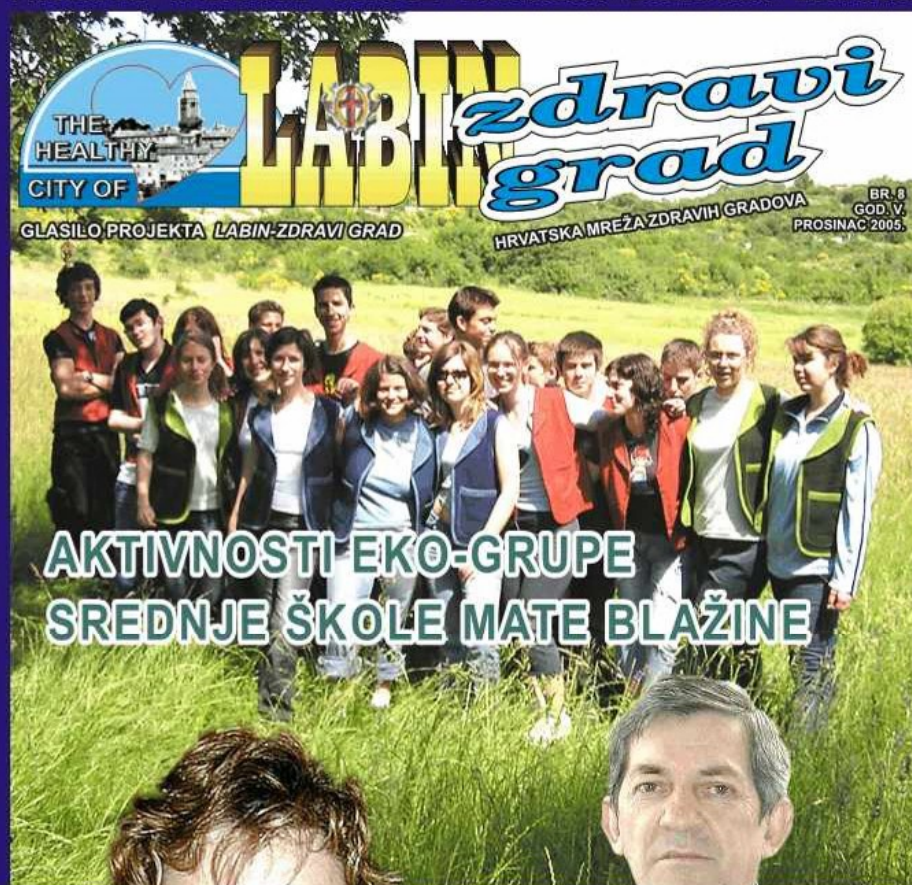
LIKOVNA RADIONICA
utorak 16,00 - 18,00 sati
Voditeljica: Alida Vale

Rabac

PROSTORIJE MJESNOG
ODBORA

LIKOVNA RADIONICA
"RABAC"

nedjelja 11,00 - 13,00 sati
Voditeljica: Narcisa Adalgisa
Škopac

AKTIVNOSTI EKO-GRUPE SREDNJE ŠKOLE MATE BLAŽINE

**ŠTEFANIJA
PROSENJAK ŽUMBAR**
O OBLICIMA I NAČINIMA
SUZBIJANJA NASILJA
KOD MLADIH

**PORUKA
GRADONAČELNIKA
BRUNA HRVATINA**

Riječ urednika UZ 8. broj

Čim ugledate ovaj naš novi broj znam da ćete reći kako nas dugo nije bilo i kako ste već mislili da više nećemo izlaziti. Na svu sreću moramo vas demantirati, poštovani naš čitaoc. Glasilo *Labin-zdravi grad* jest imalo malo podužu stanku, ali izlaženje će se nastaviti. Možda ne u baš pravilnim intervalima, no radimo i radit ćemo kako bismo zabilježili što se u labinskom projektu *Zdravi grad* događa. A događa se uvijek jako puno stvari. Najmarljivije su radionice *Kluba mladih* čijim članovima i voditeljima valja odati priznanje. Uvijek su aktivni i uvijek nas razvesele nekim novim predstavama, slikama, pričama, pjesmom, plesom, glazbom. Rad tih radionica valja pohvaliti i stoga što su okrenute društvu, ne postoje radi sebe samih. Ustaljena je njihova praksa da obilaze domove starih i nemoćnih, stacionar *Doma zdravlja*, obilaze djecu sa teškoćama i posebnim potrebama. Zabavljaju nas i na mnogim kulturno-zabavnim programima, a posebice ih rado vidimo na danu kada se jednom godišnje predstavlja rad radionice *Zdravog grada*.

Rade i ostali - debatanti ne miruju, ekolozi stalno istražuju i upozoravaju na naša nesmotrena ponašanja prema prirodi, novinari izvješćuju i budno prate događanja. Ne miruju ni ideje. Nakon što je posvećena briga mladima kojima je pružena lepeza aktivnosti, nakon što su umirovljenici dobili svoje klubove i što im se organiziraju predavanja iz preventivno-zdravstvene oblasti, red je došao na još jednu skupinu naših građana, a to su djeca i mladi s posebnim potrebama. Za njih su organizirane radionice u kojima se okupljaju nekoliko puta tjedno kako bi se družili, ali i izražavali svoju kreativnost. Puno pomaka učinjeno je i u radu *Udruga osoba sa invaliditetom*, koja je dobila prostor za rad, obilježena su parkima mjesta u gradu za invalide, organizirano je nekoliko akcija pod nazivom *Humanost na djelu* za nabavku pomagala koja će tim osobama omogućiti bolji kontakt sa vanjskom okolinom. O svemu tome više ćete doznati na stranicama našeg biltena.

U ovom broju pišemo o jednoj temi koja se posebno nametnula, a nije baš lijepa. To je nasilje, nasilje u školi i kako ga suzbijati. *Ambasada lokalne demokracije* iz Brtonigle uz pomoć *Centra za građanske inicijative* iz Poreča organizirala je radionice za mlade o demokraciji i građanskoj odgovornosti, pa ćete i o tome pročitati na stranicama koje slijede. Gradski su vijećnici marljivo radili, pa ćete i o tome čitati. *Međunarodna Škola demokracije* održala se već po osmi put. Nije to mali broj godina. I o tome pišemo.

No, da vam ne otkrijemo sve naše zanimljive materijale, pozivamo vas da listate i doznajete što sve lijepoga i kvalitetnog rade ekipe mladih i njihovih voditelja uključenih u *Projekt Labin-zdravi grad*.

I ove godine, kao i prijašnjih održan je *Zdravi dir*. Postao je tradicija i vidljivo je koliko se toj manifestaciji raduju djeca koja su stasala s njime, ali i nove generacije koje su ga prihvatile. I o tome slikom i riječju u ovom broju.

Do sljedećeg čitanja

Vaša glavna urednica

Sadržaj

INTERVJU

Štefanija Prosenjak Žumbar: O oblicima i načinima suzbijanja nasilja kod mladih 4

IN MEMORIAM

Luciano Antonelli 5

PROGRAMI ZDRAVOG GRADA

10. Poslovni sastanak Hrvatske mreže zdravih gradova u Rapcu 6

Debatni klubovi u labinskim osnovnim školama 10

Zdravi dir - obilježen Mjesec borbe protiv ovisnosti 11

8. tečaj Škole demokracije i 7. sjednica Gradskog vijeća mladih 14

Edukativna radionica za roditelje djece predškolske dobi 22

Program Uspješno roditeljstvo u Srednjoj školi Mate Blažine 22

Osnovana udruga invalida Labinštine 23

Tematska predavanja za roditelje i učenike Srednje škole 23

Projekt Kvalitetna škola 30

Profesori SŠ Mate Blažine na 3. Europskoj konvenciji kvalitetne škole 30

RADIONICE

Akademija lokalne demokracije 8

Tabu - Radionice o spolnosti. Odgovornije spolno ponašanje mladih 12

ZAŠTITA OKOLIŠA

Aktivnosti Eko grupe SŠ Mate Blažine 16

Komunalno poduzeće 1. Maj otkupljuje plastičnu, staklenu i metalnu ambalažu 18

Odvojeno odlaganje otpada - pravo i obveza 19

INTERKULTURALNA SURADNJA

Predstavnici Grada i Županije na sjednici Gradskog vijeća Sandnesa 20

SŠ Mate Blažine na sajmu Expoeuropa 2005. 21

ZDRAVLJE

Dr. Donatella Verbanac: Prehrana adolescenata 24

Dr. Suzana Mušković: Hepatitis B i hepatitis C - Oprezom protiv bolesti 26

SPORT

50 godina rukometa na Labinščini 28

INTERVJU

ŠTEFANIJA PROSENJAK-ŽUMBAR

O OBLICIMA I NAČINIMA SUZBIJANJA NASILJA KOD MLADIH

Promjena stavova o nasilju na svim razinama društva - ključ za nenasilje

Da bi se spriječio nasilje nužno je senzibilizirati javnost za postojanje problema, ukazati na njegove specifičnosti i modalitete i naznačiti složenost posljedica za pojedinca i društvo do kojih ono dovodi. Potom je važno potaknuti zajednicu u promicanju kreiranja pozitivnog vrijednosnog sustava u kojem će se doista poštivati prava svakog pojedinca, naglašavati prava na različitost te isticati potreba suradnje i tolerancije.

Naša sugovornica Stefanija Prosenjak-Žumbar završila je Fakultet za defektologiju u Zagrebu, smjer socijalne pedagogije koji je specijaliziran za rad na problemima poremećaja u ponašanju i ličnosti. Kao stručni suradnik za poremećaje u ponašanju duži niz godina radila je u osnovnim školama na području Rijeke. U posljednjih desetak godina radi u Policijskoj upravi istarskoj na poslovima maloljetničke delinkvencije, a trenutno je voditelj Odsjeka maloljetničke delinkvencije. Poslovi koje obavlja omogućuju joj kvalitetan uvid u etiološke i fenomenološke specifičnosti delinkvencije mladih. Od početka osnivanja angažirana je u projektu Labin-zdravi grad unutar kojeg vodi radionice za učenike VII. i VIII. razreda koje su uglavnom usmjerene na razvoj socijalizacijskih i komunikacijskih vještina učenika. Kroz program radionica djelomično se zahvaćaju i problemi ponašanja prisutni u populaciji mladih s posebnim osvrto na problematiku nasilja i ovisnosti. Također, u suradnji s predstavnicima škola provodi predavanja za roditelje i nastavnike na kojima se uglavnom prezentiraju pokazatelji koji ukazuju na probleme mladih i obitelji te na ulogu škola u prevenciji poremećaja ponašanja i ličnosti.

Pojavljuje li se prema Vašim iskustvima iz prakse u novije vrijeme češće nasilje kao oblik kriminaliteta među mladima?

Prateći dinamiku kretanja kriminaliteta mladih unatrag desetak godina uočava se svojevrsna, još uvijek, ne tako dramatična promjena strukture kaznenih djela koja čine djeca i maloljetnici, a koja govori u prilog češće pojave nasilnih oblika kriminaliteta. Prema pokazateljima kojima raspolaže policija takvi se nasilni oblici kriminaliteta uglavnom očituju kroz činjenje kaznenih djela prijetnje, nanošenje teških tjelesnih ozljeda, razbojništva, iznude, nasilnička ponašanja, napadi na službene osobe (policija) i uništavanje imovine. Iako je sama činjenica da se ovakav oblik kriminaliteta sve češće pojavljuje u populaciji mladih dovoljna da cjelokupna zajednica zatraži kvalitetniju procjenu ozbiljnosti situacije ipak još uvijek ne možemo govoriti o alarmantnom stanju budući je učešće ovih kaznenih djela u ukupnom broju kaznenih djela koja čine djeca i maloljetnici još uvijek u granicama očekivanog.

Koji se oblici nasilja pojavljuju?

Kako se u Odsjeku maloljetničke delinkvencije prati i problematika obiteljskog nasilja i kaznenih djela koja se čine na štetu djece i maloljetnika podaci o prisutnosti

nasilja postaju nešto dramatičniji jer se u proteklih šest godina, od kako se ova problematika sustavno prati, bilježi sve veći broj nasilnih djela na štetu članova obitelji te djece i mladeži. Polazeći od činjenice da obitelj ima značajnu ulogu u nastanku socijalno neprihvatljivih oblika ponašanja, moguće je pretpostaviti postojanje uzročno-posljedičnih veza između nasilja u obitelji i nasilnih oblika ponašanja koja mladi ispoljavaju. Kada se govori o nasilnim oblicima ponašanja mladeži trebalo bi uzeti u obzir činjenicu da se ona ne odnose samo na antisocijalne oblike ponašanja koje prepoznajemo kroz nasilje nad drugim osobama ili stvarima (uništavanje imovine) već i na asocijalna ponašanja koja se mogu prepoznati kroz autoagresivna ponašanja (konzumiranje alkohola i droge, snifanje, samoozljeđivanje, izgladnjivanje, ovisnost o hrani, samoubojstva, opasna-bzra vožnja motociklima i autima) te kroz sklonost nekim drugim ugrožavajućim oblicima ponašanja (prerano stupanje u seksualne odnose, nekritično mijenjanje seksualnih partnera, kockanje, boravak na mjestima neprimjerenim mladima, bjegovi i druženje s osobama koje svojim stavovima i ponašanjima djeluju rizično na emocionalno i fizičko sazrijevanje mladih). Poseban problem koji mi u policiji sve češće zamjećujemo kada je u pitanju nasilje nad djecom i mladeži jesu situacije kada odrasle, na žalost ne i odgovorne osobe, poradi zadovoljenja svojih socijalno neprihvatljivih, često nastranih, potreba iskorištavaju mlade nudeći im kroz priču o brzim zaradama i lagodnom životu sudjelovanje u raznim moralno upitnim aktivnostima. Jedan dio osoba koje čine nasilje nad djecom našalost su osobe iz uže ili šire obitelji dok se dio osoba sklonih iskorištavanju djece regrutira iz djece uglavnom poznate okoline (obiteljski prijatelji, poznanici, susjedi, slavne, poznate, javne osobe u koje mladi imaju povjerenja ili su im uzor)

U posljednje vrijeme puno se govori o nasilju u školama. Postoje li istraživanja o tom društvenom problemu i gdje su njegovi uzroci?

Prema mojim iskustvima, kada se govori o nasilju u školama, zapravo se uglavnom govori o problemima koji proizlaze iz nekalitetne komunikacije koja se razvija između učenika, učitelja i roditelja, a koji se manifestiraju kroz različite oblike sukoba. Prema statističkim podacima kojima raspolaže policija broj prekršaja i kaznenih djela koja se događaju unutar školskih zgrada je zanemariv u odnosu na sveukupnu problematiku kriminaliteta mladih i temeljem kojih se zapravo ne može izvući generalan zaključak o velikom porastu nasilja u školama.

Problem nasilja u školama objektivno će se moći sagledati tek kada se jasno definira što zapravo taj pojam podrazumijeva budući da termin nasilje u sebi sadrži veliki broj različitih oblika ponašanja koji stvarno, često, nemaju obilježje zakonom opisanih prekršaja ili kaznenih djela ali uvijek sadržavaju neke oblike socijalno neprihvatljivih i ugrožavajućih ponašanja. Prema saznanjima kojima raspolažem problematika nasilja u školama postala je predmet posebnog interesa društva tek u proteklih 2-3 godine od kada se sustavnije prate trendovi kretanja ove pojave, a čemu je prethodilo nekoliko kritičnijih događaja koji su se u školama dešavali. Iako policija ovu problematiku prati već duži niz godina kroz bilježenje kaznenih djela nasilnog kriminaliteta koja čine djeca i maloljetnici, no ni u ovom se slučaju ne može govoriti o sustavnom istraživanju samog problema temeljem kojeg bi se mogle donijeti generalne ocjene stanja nasilja u školama.

Kada se govori o uzrocima nasilničkog ponašanja mladih treba imati na umu činjenicu da se ono ne može izdvojiti iz konteksta ukupnog problema nasilnih oblika komunikacije koji su u našem društvu priložni na svim razinama i gotovo da predstavljaju sociološki fenomen budući je društvena tolerancija na njihovo postojanje vrlo visoka. Ukoliko se dovoljno objektivno sagledaju ponašanja koja "odrasle" osobe koriste u svom svakodnevnom životu uočiti će se da su ona velikim dijelom nasilnog karaktera te da se u svijetu odraslih nasilje kao stil komunikacije učestalo koristi u gotovo svim odnosima s drugim ljudima (komunikacija među supružnicima i članovima obitelji, međuljudski odnosi na poslu, komunikacija između rukovoditelja i djelatnika, starih i mladih, različitih interesnih grupa i sl.). Prateći što se sve zbiva u svijetu odraslih mladi vrlo brzo preuzimaju iste oblike ponašanja za koje su naučili da ih odrasli efikasno koriste s ciljem zastrašivanja kako bi druge prisilili da se ponašaju na način koji njima odgovara. Tako se vrlo brzo nauči da su vika, galama, svađa, kritiziranje, vrijeđanje, ponižavanje, omalovažavanje, a potom i fizički obračuni "zgoda" i efikasan način da se ostvare "neka svoja prava". Pri tome doista nije važno da li u takvoj situaciji drugi

uspijevaju zadovoljiti svoja prava, niti da li je time ugrožen bilo tko drugi.

Što bismo svi mi kao aktivni članovi društva trebali učiniti da se taj problem riješi ili bitno umanj?

Nasilje zapravo pretpostavlja uvjerenje pojedinca ili grupe da se uporabom fizičke ili emocionalne prisile može ostvariti zadovoljenje nekih svojih potreba te da su se druge osobe dužne ponašati na način da omoguće ostvarivanje cilja pojedinca ili grupe. Nasilje u bilo kojem obliku isključuje prava drugih ljudi, isključuje toleranciju i poštivanje potreba drugih te pravo na različitost u razmišljanjima, stavovima i ponašanjima. Kod svakog oblika nasilja, a uglavnom se kroz stručnu literaturu govori o tri vrste nasilja, psihičkom, fizičkom i institucionalnom, u cijelosti je onemogućena kvalitetna komunikacija između nasilnika i žrtve U takvoj situaciji nasilnik iskazuje sav svoj egoizam i cinizam, a žrtva svu svoju nemoć i manjak samopouzdanja i samopoštovanja. Da bi se spriječio nasilje nužno je senzibilizirati javnost za postojanje problema, ukazati na njegove specifičnosti i modalitete i naznačiti složenost posljedica za pojedinca i društvo do kojih ono dovodi. Potom je važno potaknuti zajednicu u promicanju kreiranja pozitivnog vrijednosnog sustava u kojem će se doista poštivati prava svakog pojedinca, naglašavati prava na različitost te isticati potreba suradnje i tolerancije. Sve inicijative koje se s ciljem prevencije nasilja, u različitim oblicima mogu provoditi, neće polučiti pozitivne rezultate ukoliko budu usmjerene samo na pojedine segmente društva. To znači da one ne mogu biti samo u funkciji rada s mladima već se glavne promjene stavova prema nasilju i ponašanja koja se uz njih vežu moraju izazvati na svim razinama društva posebice u onim dijelovima društva koji imaju posebnu odgovornost za njegov napredak. Želimo li da mladi usvoje drugačije oblike komunikacije društvo im mora ponuditi drugačije uzore ponašanja od onih kojima su danas agresivno izloženi jer "nasilno odgajanje za nenasilje također postaje nasilje".

Jasmina GRUČIĆ

In memoriam

Luciano Antonelli

(14.04.1943.-26.07.2005.)

Krajem srpnja tiho se ugasio plamičak života profesora Luciana Antonellija Plamičak održavan upornošću i strpljivom borbom protiv neizlječive bolesti s kojom se hrabro nosio nekoliko posljednjih mjeseci. Kada se jedan život ugasi, instinktivno u svom pamćenju tražimo fragmente iz prošlosti koji u nama bude uspomene te oživljavaju sjećanja i naklonost prema osobi koju smo izgubili. Njegov vedar duh, smisao za šalu, volja za životom, želja da pomogne svakome, zauvijek ostaju vezani uz naše sjećanje na njega.

Profesor Antonelli predavao je povijest i filozofiju u Srednjoj školi Mate Blažine Labin, a bio je poznat kao voditelj Debatnog kluba koji djeluje u sklopu projekta Labin-zdravi grad. Kao profesor bio je uvijek pozorno slušan od strane učenika jer im je on s puno pažnje prenosio svoje široko znanje i iskustvo iz različitih društvenih područja koje je jako dobro poznavao te je stoga bio kvalitetan i zanimljiv predavač. Osobno smo ga

poznavali kao profesora povijesti, pa možemo reći da uz njega povijest nije bila samo skup pustih, prošlih događaja već ih je on svojim opširnim i originalnim stilom pretvarao u stvarne, gotovo opipljive, te je tako učenicima pružao prihvatljiva promišljanja o povijesnoj tematici. Zahtijevao je razumijevanje i s naše strane, te je pritom imao veliku i neskrivenu želju da osim gradiva naučimo i neke dublje, životne činjenice. Njegova predanost radu, jednakost pristupa prema učenicima i korektno ocjenjivanje nadahnjivali su nas da učimo i da shvaćamo ono o čemu nam je on govorio. Profesor Antonelli nije trebao imati namjeru potaknuti i nadahnuti učenika, on je jednostavno sam po sebi bio takav, imao je taj dar pozitivnog utjecaja. U njegovu se pristupu uvijek osjećala velika ljubav i pažnja prema učenicima te je svima koji su ga imali prilike upoznati kao predavača bilo jasno da on svim svojim bićem živi svoj poziv...

Verena VIŠKOVIĆ i Korado PALISKA

Grad Labin domaćin 10. poslovnog sastanka Hrvatske mreže zdravih gradova

O izazovima lokalne samouprave u Hrvatskoj

Grad Labin je kroz svoj projekt **Labin-zdravi grad** u studenom bio domaćinom jubilarnog 10. jesenskog poslovnog sastanka **Hrvatske mreže zdravih gradova** koji je održan u rabačkom hotelu **Amfora**. Središnja tema skupa, kojem je prisustvovalo sedamdesetak predstavnika **Zdravih gradova** i županija iz svih krajeva Republike Hrvatske, bila su **Iskustva prošlosti i izazovi budućnosti lokalne samouprave u Hrvatskoj**. U ime domaćina sve nazočne pozdravili su istarski župan **Ivan Jakovčić** te labinski gradonačelnik i predsjednik projekta **Labin-zdravi grad Bruno Hrvatin**. U ime **Hrvatske mreže zdravih gradova** domaćinima se

Labinski tim Zdravog grada

zahvalila dopredsjednica **dr. sc. Selma Šogorić**, koja je osim na gostoprimstvu iskazanog sudionicima sastanka zahvalila i na svesrdnoj pomoći koju Istarska županija i Grad Labin

pružaju radu **Mreže i Motovunskoj ljetnoj školi promicanja zdravlja**. Poslovni sastanci **Hrvatske mreže zdravih gradova** prilika su za prezentaciju modela dobre prakse svake članice **Mreže** te je u tom tonu protekao i ovogodišnji labinsko-rabački susret. **Grad Labin** se predstavio sa svojim projektima **Gradskog vijeća mladih** i **Poticanja poduzetništva u Gradu Labinu** koji su u 2004. godini nagrađeni od strane **Saveza udruga gradova i općina Republike Hrvatske, Središnjeg državnog ureda za upravu i Vijeća Europe**. Projekt **Gradskog vijeća mladih** nagrađen je priznanjem za doprinos razvoju lokalne samouprave u području komunikacije i izgradnje partnerstva s građanima, dok je projekt

Eni Modrušan na prezentaciji Najbolje prakse

tanka Hrvatske mreže zdravih gradova

Selma Šogorić na otvaranju 10. poslovnog sastanka

Poduzetničkog inkubatora nagrađen priznanjem za najbolju praksu u lokalnoj samoupravi u području rješavanja problema nezaposlenosti. Istog dana sudionicima skupa svoj su **Plan za zdravlje građana** prezentirali i predstavnici Istarske županije, a radni dan zaključen je sastankom županijskih menadžerskih trojki. U nastavku je održano niz

prezentacija iskustava gradova i županija na temu **18 godina Zdravih gradova u Hrvatskoj Da li smo uspjeli?**. Presjek aktivnosti i svoje viđenje situacije ponudili su gradovi: Rijeka, Split, Metković, Slatina te županije: Zagrebačka, Krapinsko-zagorska, Međimurska, Osječko-baranjska i Primorsko-goranska. U **Gradskoj vijećnici Grada Labina** održan je okrugli stol na temu **Izazovi razvoja lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj**, prezentacija **Suportivnog centra Mreže**, te radionice za sudionike na temu **Razvoj oruđa za zdravi razvoj i učinkovitije upravljanje lokalnom zajednicom**. Kako bi se potvrdile teze o rezultatima dobre prakse, šetnjom starogradskim znamenitostima, sudionicima sastanka upriličena je prezentacija radionica koje djeluju u okviru projekta **Labin-zdravi grad**. Tako su im se u

Malom kazalištu predstavile **Dramska radionica Kluba mladih** pod vodstvom **Hasnije Karlović** i zbor **Minicantanti** kojeg vodi **Sabrina Stemberga-Vidak**. U **Gradskom muzeju** dočekali su ih manekeni **Fashion grupe** u povijesnim kostimima i u onima inspiriranim rudarenjem pod vodstvom **Marinele Benažić** i **Gordane Bilać**. Bili su tu i mali manekeni **Krijesnice** koji su se predstavili sa svojim kreacijama, a posjetitelji su imali prilike razgledati i brojne uratke likovnih radionica pod vodstvom **Alide Vale** i **Narcise Adalgise-Škopac**, te radove djece s posebnim potrebama.

Minicantanti na prezentaciji Radionica

Manekenke na sastanku Zdravih gradova

Nezaobilazna je bila i posjeta muzejskoj maketi drevnog rudnika. Trećeg i posljednjeg dana Jesenskog poslovnog sastanka Mreže održana je sjednica **Predsjedništva Hrvatske mreže zdravih gradova** na kojoj je predstavljeno **Izješće rada Mreže u 2005.** i postignut dogovor o aktivnostima u 2006. godini.

U ORGANIZACIJI AKADEMIE LOKALNE DEMOKRACIJE LABINSKI MLADI GRADSKI VIJEĆNICI SUDJELOVALI NA RADIONICAMA RAZVOJA SPOSOBNOSTI LEADERSHIPA

Osposobljavanje mladih vijećnika za aktivno sudjelovanje u javnom političkom i društvenom životu

Akademija lokalne demokracije Vijeća Europe iz Britonigle u suradnji s Centrom za građanske inicijative iz Poreča za mlade gradske vijećnike organizirala je ciklus radionica na temu **Razvoj sposobnosti leadershipa**. Naime, labinski mladi vijećnici u svoje već dvije godine rada uspjeli su se lokalnoj upravi nametnuti kao partner u kreiranju politike za mlade svojim promišljanjima i konkretnim prijedlozima za kvalitetniji život mladeži. Ove radionice dodatno su im pomogle budući da je cilj

svake subote, osim za vrijeme školskih praznika u pet radionica koje su vodili Mladen i Biserka Momčinović iz porečkog **Centra za građanske inicijative**. Nakon radionica održana je sjednica **Gradskog vijeća mladih**. Počevši od prve radionice pa do posljednje sudionici su istakli određene probleme u Labinu i razradili plan njihova rješavanja.

Pet radionica u pet subotnjih prijepodneva

Uprvo su radionici naglasili dobre stvari života u gradu od raznih radionica za mlade **Zdravog grada** preko pjevačkih zborova, glazbene škole, škole za manekene, mažoretkinje, plesnih tečajeva i tečajeva stranih jezika do konjičkog kluba, **cyber cafea** ili vijeća mladih. Ono loše što su istakli bilo je nekontrolirano odbacivanje smeća, građevinski radovi usred sezone, derutne fasade, nesigurnost u prometu te problem korištenja slobodnog vremena. Uz pomoć voditelja konkretizirali su što je problem kod slobodnog vremena mladih, tko ga ima, kada se i zašto javlja te što će biti ako se

problem ne riješi. A dogoditi će se to, zaključili su da će se mladi okupljati na pogrešnim mjestima i nedolično se ponašati. Na isti način raspravljali su o sigurnosti u prometu. Ako se tu problemi ne riješe mladi drže da se život ljudi dovodi u opasnost. Treći problem kojeg su istakli bilo je

Polaznici vijećnici

nekontrolirano bacanje smeća koje za posljedicu ima zagađenje vode, tla i zraka te povećanje opasnosti od bolesti. Na sljedećoj radionici razgovaralo se o ljudskim pravima te međunarodnim i domaćim mehanizmima njihove zaštite. Ona tri problema koja su istaknuli na prvoj radionici detaljnije su definirali i dali rješenja za njihovo otklanjanje. Na trećoj radionici kroz rad u malim grupama vijećnici su naučili kako postavljati ciljeve kao realno ostvarive. Radili su i na prepoznavanju onih koji odlučuju o rješavanju problema, ustroju lokalne samouprave te prepoznavanju saveznika u organizacijama i pojedincima koji mogu pomoći u postizanju ciljeva. Na sljedeću radionicu pozvani su saveznici kojima su mladi vijećnici sadržajno i likovno putem panoa i plakata prikazali probleme i rezultate radionica te ih pozvali na suradnju.

Voditeljice iz Labina

Gradonačelnik pažljivo saslušao mlade vijećnike

Kao kruna svega održana je sjednica **Gradskog vijeća mladih** na kojoj su vijećnici iznijeli tadašnjem gradonačelniku Tuluju Demetliki sve ono što je gore navedeno. Nakon što je pažljivo saslušao mlade vijećnike, gradonačelnik je dao i svoj komentar. Vezano uz problem slobodnog vremena mladih naglasio je da je **Grad** rezervirao prostor velikog kupatila bivšeg rudnika za takav centar mladih, no njegovo uređenje zahtijeva velika sredstva pa je zamolio mlade za strpljenje dok se ne nađu načini financiranja uređenja. Što se sigurnosti kretanja učenika u prometu tiče, gradonačelnik se složio da je najveći problem kod **Osnovne škole Ive Lole Ribara**, a on će se riješiti izgradnjom parkirališta iza bivšeg **Istratransa** i izgradnjom zaobilazne ceste. Prema njegovim riječima, taj bi se projekt realizirao za dvije do tri godine. U zaštiti okoliša **Grad Labin** učinio je kvalitetne pomake selektivnim prikupljanjem starog papira, staklene, plastične i PET-ambalaže, rekao je gradonačelnik i dodao da se **Grad Labin** prijavio na natječaj nadležnog ministarstva za financiranje sanacije odlagališta u Cerima, čime bi se trebalo poboljšati zbrinjavanje komunalnog otpada. Sjednica je završila vijećničkim pitanjima, a mladi su najavili da će i u narednom razdoblju od gradske

uprave tražiti informacije o učinjenom.

Što o nama kažu Biba i Momo?

Nakon sjednice zamolili smo Bibu i Momu da nam kažu kako su oni doživjeli rad s nama. Mladen Momčinović - Momo: "Naš prvi cilj bio je obrazovati mlade ljude kako bi mogli aktivno sudjelovati u društvenom životu. Važno nam je bilo to da uspijemo proći kroz način funkcioniranja vlasti, odnosno naučimo sudionike koji su to odjeli i službe u **Gradu** kojima se mogu obratiti za rješenje raznih problema. Htjeli smo i druge ljude zainteresirati za te probleme pa smo i njih pozvali na posljednju radionicu koja je bila popraćena ugodnim i korisnim dijalogom sudionika s ljudima sličnog mišljenja. Naučili smo mlade

kako uobličiti svoje zahtjeve prema gradskoj upravi: definirati problem, dati adekvatno rješenje, jasno zacrtati cilj, dati i poneki prijedlog te osmisliti i izraditi plakate, tj. poruke. Kad smo i to učinili, nije nam preostalo ništa drugo nego pronaći partnere kako bismo postigli ovu inicijativu.

S obzirom da je ovaj program bio osmišljen prvenstveno za srednjoškolce, kad sam prvi put došao na radionicu, pomalo me plašila pomisao da zapravo ima najviše osnovnoškolaca jer radionice nisu bile prilagođene njima. Morao sam paziti na svaku riječ kako bi me i najmlađi razumjeli, a želim pohvaliti srednjoškolce koji su bili vrlo korektni prema svojim mlađim kolegama. Inače, mislim da smo uspjeli pronaći pravi način te su tako svi zajedno sudjelovali. No, suradnja s vašim gradom se nastavlja i nakon ove sjednice **Gradskog vijeća mladih**. Naime, sljedeći projekt tiče se zdravlja. Budući da se naš **Centar** bavi i poboljšanjem kvalitete života starijim osobama, i u Labinu ćemo pokušati povezati sve one koji se time bave zbog što boljih efekata. Smatramo da će, primjerice, **Dom zdravlja**, udruge umirovljenika, invalida i slične udruge i institucije bolje funkcionirati i moći više učiniti međusobnom suradnjom. Tu inicijativu financirat će **Grad Labin**."

Jasmina GRUIČIĆ

Voditelji iz Poreča

spomenutog programa osposobljavanje mladih vijećnika za aktivno sudjelovanje u javnom, političkom i društvenom životu zajednice te njihovo uključivanje u programe razvoja putem zastupanja i suradnje s drugim organizacijama i lokalnom vlašću. Konkretno radilo se mjesec i pol dana

Polaznici vijećnici

Debatni klubovi u labinskim osnovnim školama

Debatanti OŠ Matije Vlačića

Potrebu i svrsishodnost rada na poboljšanju javnog govora prepoznali su i mladi iz labinskih osnovnih škola, te su preko svojih vijećnika u *Gradskom vijeću mladih Grada Labina* inicirali da za to i njima bude dostupna debatna aktivnost koja u labinskoj srednjoj školi djeluje već niz godina.

Uvažavajući kako obrazovnu tako i šire društvenu osnovanost takvog prijedloga, projekt *Labin-zdravi grad* je u suradnji sa OŠ *I.L. Ribar* i OŠ *Matije Vlačić* početkom prošle školske godine pristupio osnivanju *Debatnih klubova* kao izvannastavnih aktivnosti u tim školama.

Nakon prikaza prezentacijskih debata srednjoškolaca u obje osnovne škole, u debatnu su se aktivnost temeljem slobodnog izbora uključile grupe učenika VII. i VIII. razreda sa izrazitim interesom i spremnošću za taj dodatno organizirani rad u slobodno vrijeme. Po njihovim motivima i zapažanjima tu aktivnost smatraju zanimljivom i korisnom, jer ih bavljenje time upućuje na brzo razmišljanje, povećanu koncentraciju, problematsku upotrebu stečenog znanja, dodatna istraživanja, usmjerenost na bitno,

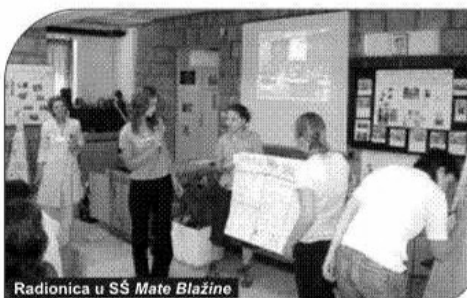
argumentiranost i uvjerljivost, jačanju samopouzdanja i osposobljavanja za javno govorenje i raspravu uz uvažavanje sugovornika.

Tako, kroz tehniku debate, kao jednoj od dijaloških vrsta, i najmlađi debatanti dosta brzo i uspješno uče i savladavaju osnovne govorničke pravila, funkcionalnosti i primjerenosti javnog govora - svrhovitost, usmjerenost ka slušaocima, kompoziciju, tempo i duljinu govora, obrazloženost, uvjerljivost, odnos prema sugovorniku, mimiku, geste, govorenje sa minimalnim

čitanjem... - argumentaciju, organizaciju i prezentaciju govora za i protiv određene teme.

Na taj način i mladi debatanti u osnovnim školama usvajaju znanja i vještine o poželjnim kvalitetama u javnom govoru i raspravama kao što su: logičko i sistematsko razmišljanje, retoričke sposobnosti, sposobnost koncentracije na suštinska pitanja, sposobnost istupanja u javnosti, sugestivnost, efektivnost... i nepoželjnim kao što su: iznošenje uvjerenja umjesto činjenica, napadanje osobe umjesto osporavanja njegovih argumenata, netočna primjena i interpretacija jezičnih pojmova, nagađanje, izmišljanje, skretanje s teme, svadanje, ljutnja, agresivnost, monotono govorenje, predugo-prekratko govorenje...

Debatnu aktivnost u OŠ *I.L. Ribar* vode *Delfina Arapović* i *Silvia Česnik*, a u OŠ *Matije Vlačić* na početku je vodio pok. *Luciano Antonelli* - ujedno voditelj srednjoškolskog *Debatnog*

Radionica u SS Mate Blažine

kluba u okrilju projekta *Labin-zdravi grad*, koji dosadašnji debatni rad osnovnoškolaca ocjenjuju veoma dobrim i obećavajućim.

Delfina ARAPOVIĆ

Tradicionalnom sportsko-zabavnom manifestacijom

Zdravi dir obilježen Miesec borbe protiv ovisnosti

Obilje sporta i lijepih nagrada

Projekt *Labin-zdravi grad* i ove je godine organizirao niz aktivnosti povodom obilježavanja mjeseca borbe protiv ovisnosti. Među tim aktivnostima zasigurno je najživlje bilo na već tradicionalnom sportskom druženju djece s područja Labinštine pod nazivom *Zdravi dir*. Svake godine u predbožićno vrijeme *Labin-zdravi grad* s ciljem poticanja interesa mladeži za zdravim stilom življenja i popularizacije bavljenja sportom organizira susrete sportskih klubova mladih kako bi na jednom mjestu prezentirali ono što su postigli i naučili u protekloj godini i na taj način privukli nove snage u svoje redove. Počelo se stolnoteniskim turnirom održan u dvorani Osnovne škole *Ivo Lola Ribar* gdje su domaćini odmjerili snage sa svojim kolegama iz Osnovne škole *Matije Vlačića*. Potom je Osnovna

suorganizaciju *MTB kluba Istra Bike* održana je bicikljada. Tridesetak najhrabrijih biciklista krenulo je put Dubrove, gdje su svoje vještine imali prilike okušati i na pravoj stazi za brdski biciklizam, a nakon okrepe vratili su se u Labin. Poslijepodne su u *Sportskoj dvorani Srednje škole Mate Blažine* reviju sportskih susreta otvorili predstavnici školskih učeničkih klubova *Ilyricus* i *Labin* koji su pred oko petstotinjak gledatelja prikazali svoje nogometne

mnogi sudionici i posjetitelji *Zdravog dira* svojim kućama otišli kao ponosni vlasnici novih saonica, CD-playera, DVD-playera, televizora, kućnog kina, a najsretniji među njima odvezao se kući na glavnoj nagradi - brdskom biciklu!

Ukoliko vam je ovo što ste pročitali u recima iznad zvučalo zanimljivo, pozivamo vas da nam se pridružite i u 2006., a ovom prilikom još jednom zahvaljujemo svim sponzorima koji su na bilo koji način pripomogli u organizaciji ove vrijedne inicijative!

Korado PALISKA

bravure u četiri kategorije u uzrastu od 5. do 8. razreda osnovne škole. Nakon toga slijedila je mješovita muško-ženska rukometna utakmica istoimenih klubova i to u kategoriji 5. i 6. razreda. Uslijedila je prezentacija borilačkih vještina mnogobrojnih članova

U srednjoj školi Mate Blažine održane radionice o ljubavi i spolnosti pod nazivom Tabu

Odgovornije spolno ponašanje mladih

U Srednjoj školi Mate Blažine u Labinu, održano je 12 radionica koje su za temu imale ljubav i spolnost, a na njima je sudjelovalo oko 170 srednjoškolca. Radionice su osmislile i provodile tri tadašnje apsolutentice psihologije, pripadnice neformalne građanske inicijative »Tabu«. Upravo navedeno bio je povod razgovora s Hanom i Elenom, voditeljicama radionica.

Željeli smo mladima pružiti točne i relevantne informacije o spolnosti te da otvoreno razgovaraju s nekim tko će im bez predrasuda i optuživanja odgovoriti na sva pitanja, bez optuživanja i riješiti dvojbe. Cilj je bio pružiti informacije o efikasnim metodama kontracepcije i opasnostima od spolnih bolesti i svemu što treba učiniti prije ulaska u spolne odnose.

Možete li nam reći nešto više o vašoj inicijativi?

Hana: Mi smo neformalna građanska inicijativa "TABU" koja je nastala uvidjevši potrebe mladih za boljom informiranosti o tabu temama u društvu. Ovaj put smo se odlučile posvetiti temi spolnosti. Naša inicijativa osnovana je s ciljem edukacije i potpore mladim ljudima. Mi smo nova inicijativa i ovo je naš prvi projekt pod sponzorstvom Allavide (Velika Britanija), koja u suradnji sa Suncokretom - Centrom za humanitarni rad (Hrvatska) provodi projekt "Partnerstvo mladih za razvoj" čiji je cilj što bolje uključivanje mladih u jačanje lokalne

zajednice. Naša inicijativa je imala tri članice, koje su sudjelovale u stvaranju ovog projekta - Eleni Busanić iz Velog Lošinja, Hanu Šiljan iz Labina te Jelenu Tomac iz Rijeke. Sve tri su bile apsolutentice psihologije na Filozofskom fakultetu u Rijeci.

Zbog čega ste osnovali svoju inicijativu i krenuli u ovaj projekt?

Elena: Mi vjerujemo da se mladi ljudi uz brigu i podršku mogu razviti u zrele i odgovorne odrasle osobe, te smatramo da mladi trebaju i zaslužuju informiranje i edukaciju o tabu temama od strane kompetentnih pojedinaca. Također, mi

vjerujemo, a i istraživanja su to pokazala, kako ovakav oblik edukacije o spolnosti ne potiče mlade na raniju ili veću konzumaciju spolnih odnosa, već ih potiče na odgovornije ponašanje u području spolnosti.

Kako ste se odlučile baš za spolnost kao temu vaših radionica?

Hana: Ovu temu smo odabrale jer smo je smatrale vrlo važnom, a na ideju smo došle nakon što smo vidjele rezultate istraživanja spolnog ponašanja mladih, koja pokazuju da oko 24% djevojaka i 46% mladića u dobi od 15 do 19 godina stupaju u spolne odnose, većina u dobi od 16 i 17 godina.

Od toga čak 22% spolno aktivnih adolescenata ne koristi nikakva kontracepcijska sredstva, a čak 14% mladih koristi metodu prekinutog snošaja, koja nije pouzdana kao metoda kontracepcije i ne štiti od spolno prenosivih bolesti. Najviše nas je potaknuo podatak o tome da adolescenti većinu informacija o pitanjima ljudske spolnosti dobivaju od prijatelja i putem Interneta, potom putem televizije, priručnika o spolnosti, omladinskog i erotskog tiska, te s niskim postotkom, od roditelja i nastavnika.

Koji je cilj koji ste imali na umu kad ste krenuli u osmišljavanje radionice?

Hana: Mi smo željele mladima pružiti točne i relevantne informacije o spolnosti, pružiti im priliku da otvoreno razgovaraju o toj temi, s nekim tko će im bez predrasuda i optuživanja odgovoriti na njihova pitanja i riješiti dvojbe. Prije svega, naš cilj je bio ponuditi točne informacije o efikasnim metodama kontracepcije i opasnostima od spolnih bolesti kao i iskren i otvoren razgovor o faktorima o kojim treba svaka osoba razmisliti prije ulaska u spolni odnos. Zbog toga je osnovna svrha našeg projekta edukacija i senzibiliziranje adolescenata na temu s područja ljubavi i spolnosti, te učenje efikasnim načinima donošenja

odluka. Želja nam je bila postići da korisnici prenesu ostatku razreda i svojim prijateljima ono što su naučili na radionici, te motivirati učenike da se i sami uključe u slične projekte.

Što biste željeli da sudionici radionica konkretno steknu sudjelovanjem?

Elena: Mi smo nastojale da sudionici stvore pozitivne stavove prema seksualnosti; usvoje osnovna znanja o pojmu ljubavi i spolnosti; razbije sram i stid koje potencijalno osjećaju zbog seksualnih potreba i razgovora o seksu. Također smo željele pružiti znanje o spolnom i reproduktivnom zdravlju mladih, te otkloniti sve zablude i mitove koje su mladi »pokupili uz put«, iz netočnih izvora.

Planirate li još kakve aktivnosti, uz provođenje radionica?

Elena: Uz radionice o ljubavi i spolnosti, naš se projekt sastoji i od još dvije aktivnosti, a to su donacija knjiga školskoj knjižnici te tiskanje brošure o ljubavi i spolnosti. Knjige koje smo poklonili bave se tematikom ljubavi i spolnosti i prilagođene su razdoblju adolescencije, čime smo željele pružiti priliku srednjoškolcima da iz kompetentnih izvora doznaju sve što ih zanima iz tog područja. Brošuru smo podijelili svim srednjoškolcima kako bi svi učenici imali priliku doznati više o tom području. Sadržaj brošure se većim dijelom oslanja na anonimna pitanja koja su nam postavljali sudionici radionica.

Što biste rekli, jesu li radionice bile uspješne po vašem mišljenju?

Hana: Sudionici radionica pokazali su veliki stupanj zadovoljstva sadržajem radionica i načinom rada. Komentar koji se često ponavljao je taj kako je sat i pol koliko traju radionice prekratko da bi se reklo sve što se ima o toj temi, te su nam time dali do znanja da ih područje spolnosti jako zanima, te da se o tome treba još govoriti. Također, pitanja koja su postavljali su jako konkretna, što pokazuje kako oni itekako razmišljaju o toj temi i kako im je potrebno što više informacija kako bi donijeli efikasne odluke na području svoje spolnosti. Njihova vlastita procjena je bila da im se preko radionica povećalo znanje, samopouzdanje i odgovornost. To nam je dovoljan poticaj da slične projekte provodimo i u budućnosti i nadamo se da će i ostali uvidjeti koliko je ova tema važna u edukaciji mladih.

Planirate li osmisliti još kakve radionice usmjerene na problematiku mladih?

Elena: Osim edukacije mladih na području spolnosti planiramo provođenje radionica o uspješnijem učenju, komunikaciji, kreativnosti, samopoštovanju, adekvatnom rješavanju sukoba i drugo, na području Grada Rijeke i Grada Labina.

REPORTAŽA O:

8. tečaju Škole demokratije i 7. sjednici Gradskog vijeća mladih

Piše: Gordana Fileš, sudionica Tečaja i ravnateljica OŠ Dobriše Cesarića - Zagreb

Razgovori i razmjena iskustava o demokraciji hrvatskog društva iz fokusa mladih

Osmi tečaj Škole demokratije-Vijeće mladih održan je u Labinu od 6. do 8. srpnja u SŠ Mate Blažine koja se ponovno dokazala kao izvrstan domaćin i organizator svih aktivnosti vezanih uz Susrete. Sudionici su i ove godine bili gosti iz Norveške: Geir Hetland, međunarodni koordinator Projekta, Tone Stroemoe, službeni voditelj Vijeća mladih grada Sandnesa, Arnjot Bjelland, pročelnik za kulturu iz Sandnesa te Hans Ivar Soemme,

Gradski čelnici s Norvežanima

koordinator projekta Zdravi grad iz Sandnesa. Susretima su nazočili: Selma Šogorić, izvršna koordinatorka Hrvatske mreže zdravih gradova te viša savjetnica Zavoda za školstvo RH iz Rijeke, Mirjana Kazija, Mladen Dušman, pročelnik iz Upravnog odjela za prosvjedu i kulturu Istarske županije i Eni Modrušan, koordinatorka projekta Labin-zdravi grad. Uz labinske učenike bili su tu i predstavnici osnovnih i srednjih škola iz Rijeke, Obrovca, Slatine, Vinkovaca i Zagreba te predstavnik PU Vukovarsko-srijemske.

O hrvatskom školstvu kritički

Prvi je dan započeo svečanom otvaranjem uz pozdravne riječi organizatora i pokrovitelja, predstavnika Zavoda za školstvo RH i gostiju iz Norveške. Radna je atmosfera otvorena prikazom

interkulturalne suradnje Grada Labina i mađarskog grada Baje, koju su ove godine ostvarili učenici osnovnih škola Matije Vlačića i Ive Lole Ribara te suradnje labinske srednje škole i Licea scientifica Tron iz Schia (VI). Prikazan je na DVD-zapisu parlamentarne debate Debatnog kluba SŠ Mate Blažine na talijanskom jeziku na temu „Više tolerancije-više demokratije“ snimljen u vijećnici Općine Schio te eko razglednica Labina pod nazivom „Eco postcard“ ekološke grupe SŠ Mate Blažine.

Radionicu pod nazivom „Stanje i promjene u našem školstvu“, vodila je Delfina Arapović, voditeljica Debatnog kluba. Radionica je obuhvatila sve učenike-sudionike Tečaja koji su raspoređeni u grupe zajednički raspravljajući uočavali i definirali probleme u našem školstvu. Svaka je grupa izradila i zatim uz objašnjenja prezentirala svoj plakat na zadanu temu. Učenici su trebali izdvojiti ono što je po njihovom mišljenju u hrvatskom školstvu dobro, što to nije dobro i što bi trebalo promijeniti. Izlaganje grupa bilo je izuzetno zanimljivo i odraslim sudionicima koji nisu izravno bili uključeni u radionicu jer su učenici probleme postavljali iz svoga iskustva te predlagali i rješenja. Sve su grupe uspješno izložile svoja razmišljanja, a uočeni nedostaci školstva uredno su se bilježili. Kao loše u našim školama istaknut je nedostatak komunikacije između učenika i nastavnika, potom međusobno nerazumijevanje, pretrpana satnica, planovi i programi, neobjektivno ocjenjivanje, nemar šire društvene zajednice za događanja u školi te premala financijska podrška koja se ogleda u slaboj opremljenosti škola. Iz svih učeničkih mišljenja izvedeni su opći zaključci koji će biti objedinjeni u obliku pisma te poslani na adresu svih čelnih ljudi i ustanova vezanih uz školstvo.

Iskustva dobre prakse

Ostatak dana bio je prilika svima za razgovor i razmjenu iskustava te ostvarivanja različitih kontakata. Učenici su se međusobno upoznavali i družili te stvarali prijateljstva koja će se protegnuti i izvan ovih Susreta. Razmjenjivane su adrese i brojevi telefona te tražile zajednički interesi i ciljevi u stvaranju nekih budućih suradnji među školama.

Sa otvorenja Škole demokratije

Škole koje su prvi put sudjelovale nastojale su kroz razgovor i savjete „iskusnijih“ škola-članica sakupiti što više informacija kako bi u svojoj sredini izbjegle nepotrebne probleme i lakše ostvarile postavljene zadatke. Takvi su se razgovori protezali kroz sva tri dana te bili vrlo plodonosni jer su prava riznica praktičnog znanja u kojima se informacije dobivaju „iz prve ruke“ i usmjerene su na ono što je sugovornicima aktualno.

Slijedeći je dan započeo izlaganjem Geira Hetlanda o Projektu demokratije, Arnjota Bjellanda o aktivnostima Općine Sandnesa. Hrvatsku su praksu predstavile škola domaćin power-point prezentacijom „Formiranje europske demokratske svijesti“ pod vodstvom Čedomira Ružića, koju je kao voditelj tematske grupe Škole demokratije-Vijeća mladih Hrvatske mreže zdravih gradova i ravnatelj SŠ Mate Blažine izložio u Veneciji u travnju mjesecu na simpoziju RZ Alpe-Jadran. Vinkovci su predstavili povijest grada i učenički list ORION. Obrovac se predstavio referatom o Vijeću mladih, SŠ Marka Marulića iz Slatine TV-emisijom Parlaonica na temu: „Trebaju li se mladi baviti politikom“. Udruga mladih iz Rijeke, RI-Glas, referatom o njihovim aktivnostima u vlastitoj sredini: obrazovanjem mladih o ljudskim pravima, internacionalnim suradnjama, debatnim klubovima, novinarskim radionicama.

Uz navedene aktivnosti, u starom dijelu grada odvijala su se, u večernjim satima, mnoga glazbena, plesna i kazališna zbivanja artistskog karaktera, čime je slika grada Labina kao grada koji brine o potrebama svojih stanovnika bila potpuna.

Demokracija u praksi 7. sjednice Gradskog vijeća mladih Labina

Središnji događaj posljednjeg dana bilo je zasjedanje Vijeća mladih u Vijećnici Grada Labina. Učenici i voditelji susreli su se s novoimenovanim gradonačelnikom Brunom Hrvatinom koji im je želio dobrodošlicu i ugodnu i konstruktivnu atmosferu na zasjedanju. Predstavljani su najprije projekti: LABIN-ZDRAVI GRAD pod vodstvom koordinatorice Eni Modrušan, SANDNES-ZDRAVI GRAD pod vodstvom koordinatorice Hans Ivar Soemme, CHILDREN AND YOUTH PEOPLES CITY pod vodstvom službene voditeljice sandneskog Vijeća mladih Tone Stroemoe te GRADSKO VIJEĆE MLADIH LABINA pod

vodstvom Eni Modrušan.

Sedmoj po redu sjednici GRADSKOG VIJEĆA MLADIH LABINA prethodile su radne pripreme mladih vijećnika u prostorijama vijećnice a uz pomoć voditelja: Đurđice Martinčić, Silvije Česnik, Silve Tencić-Sternberger, Tanje Dobrić, Jasmine Gručić, Delfine Arapović i informatičke podrške Korada Paliske. Rad Vijeća započeo je uvodnim govorom ravnatelja labinske srednje škole Čedomira Ružića, potom pod vodstvom gradonačelnika Bruna Hrvatina usvojen je dnevni red sjednice čija je ključna točka bilo donošenje odluke o najboljem projektu mladih za financiranje iz gradskog proračuna. Vijećnici su morali izabrati novog potpredsjednika Vijeća budući da je dosadašnja potpredsjednica Sanja Načinović maturirala. Za novu potpredsjednicu izabrana je Štefanija Načinović, učenica prvog razreda srednje škole, a u Vijeću mladih je od šestog razreda osnovne škole. Uslijedile su prezentacije triju projekata: izgradnje SKATE PARKA, obnove i renoviranja rudarskog tornja ŠOHTA te preuređenje DJEČJEG PARKA.

Nakon glasanja prva dva projekta dobila su jednaki broj glasova, pa je sukladno Pravilniku koji predviđa takve slučajeve, odlučeno da po jedan predstavnik svake grupe napusti prostor vijećnice, a zatim ta tri predstavnika zajedničkim dogovorom daju prednost jednom od projekata. Dok su predstavnici pregovarali, u vijećnici je nastavljen rad

Sa radionice „Što treba mijenjati u našem školstvu“

pitanjima vijećnika. Postavljena su pitanja o parkiralištu u Rapcu, nerealiziranom izletu u Italiju obećanom mladim vijećnicima prošle godine, dizalici u starom dijelu Labina koja još nije otklonjena i financiranju projekta Labin-Art Express. Na sva je pitanja odgovoreno kompetentno i svi su zastupnici bili zadovoljni odgovorima. Odbor za usuglašavanje se odlučio za projekt SKATE PARKA s napomenom da se i projekt obnove rudarskog tornja ne treba zanemariti u budućnosti jer bi na zanimljiv način obogatilo turističku ponudu grada.

Osmi tečaj Škole demokratije-Vijeća mladih završio je svečanom podjelom certifikata sudionicima. U večernjim satima uz kulturno-umjetnički program projekta LABIN-ZDRAVI GRAD protekla je oproštajna večer uz veselo druženja svih prisutnih.

Ploče: Mira Hrvatini i Čeda Perko

UNESCO-SEMPER PROGRAM
SURADNJA SA TURISTIČKOM ZAJEDNICOM

UNESCO - SEMPER SEMINAR ZA ŠKOLSKKE KOORDINATORE

21. i 22. travnja 2005. SREDNJA ŠKOLA MATE BLAŽINE LABIN bila je domaćin dvodnevnom seminaru za usavršavanje školskih koordinatora UNESCO - SEMPER projekta. Seminari se održavalo 15 koordinatora iz škola diljem Hrvatske. Radni naslov seminara bio je ISTRA, ZEMLJA NEPOZNATA. Organizatorica seminara bila su MIRA HRVATINI i ČEDA PERKO.

UNESCO - SEMPER LIJETNA ŠKOLA VIS 2005.

Naša SEMPER grupa sudjelovala je na ljetnoj školi i prezentirala je naš rad u okviru projekta "KRAJOBRAZNE OSOBITOSTI PJEŠAČKE STAZE LABIN RABAC" u organizaciji voditeljice NATAŠE TRENCIĆEVA, prof. i učanice IRINA NAČIČIĆ.

PREGLED PLAŽA PREMA UNESCO - SEMPER PROTOKOLIMA

Tijekom travnja 2005. naša je SEMPER grupa pregledala plažu u Rapcu i ocijenila ih prema kriterijima UNESCO - SEMPER-a, te kriterijima za ocjenjivanje plaža prema kriterijima UNESCO - SEMPER-a. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u ocjenjivanju plaža prema kriterijima UNESCO - SEMPER-a. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u ocjenjivanju plaža prema kriterijima UNESCO - SEMPER-a.

REZULTATI

FIZIČKI	BIOLŠKI	UKUPNO	SREDNJA OCJENA	OTPAD
GURANJE PLAŽE	40	86	195	73
SPRANJE PLAŽE	40	86	195	73
LANTERNA	40	86	195	73
SL. ANDREA	47	98	209	133
SL. ANDREA	67	43	86	196
MASLINICA	71	36	84	191
			3,82	86

DRŽAVNO NATJECANJE IZ
KEMIJE, ČAKOVAC 2005.

Na državnom natjecanju iz kemije koje je organizirao Hrvatski kemijski savez, naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija.

DRŽAVNO NATJECANJE IZ BIOLOGIJE, ZADAR 2005.

Na državnom natjecanju iz biologije koje je održano od 11. do 14. svibnja 2005. u Zadru sudjelovali su Kристина GRUBIŠIĆ i Kристина GRUBIŠIĆ. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija.

EKOTENS PROJEKT ISTARKE ŽUPANIJE

6. svibnja 2005. u PAZINU je održano finalno EKOTENS projekta na kojem su sudjelovali učenicima naše škole prezentirali su rezultate svog projekta. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija.

«KRAJOBRAZNE OSOBITOSTI PJEŠAČKE STAZE LABIN RABAC»
Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija.

GLOBE PROGRAM - VRTIČ HOLCIM

Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija.

DRŽAVNA SMOTRA I NATJECANJE GLOBE ŠKOLA

Na državnoj smotri i natjecanju GLOBE škola sudjelovali su učenici naše škole. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija.

DRŽAVNA SMOTRA I NATJECANJE GLOBE ŠKOLA

Na državnoj smotri i natjecanju GLOBE škola sudjelovali su učenici naše škole. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija.

DRŽAVNA SMOTRA I NATJECANJE GLOBE ŠKOLA

Na državnoj smotri i natjecanju GLOBE škola sudjelovali su učenici naše škole. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija.

DRŽAVNA SMOTRA I NATJECANJE GLOBE ŠKOLA

Na državnoj smotri i natjecanju GLOBE škola sudjelovali su učenici naše škole. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija.

DRŽAVNA SMOTRA I NATJECANJE GLOBE ŠKOLA

Na državnoj smotri i natjecanju GLOBE škola sudjelovali su učenici naše škole. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija.

DRŽAVNA SMOTRA I NATJECANJE GLOBE ŠKOLA

Na državnoj smotri i natjecanju GLOBE škola sudjelovali su učenici naše škole. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija.

DRŽAVNA SMOTRA I NATJECANJE GLOBE ŠKOLA

Na državnoj smotri i natjecanju GLOBE škola sudjelovali su učenici naše škole. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija.

DRŽAVNA SMOTRA I NATJECANJE GLOBE ŠKOLA

Na državnoj smotri i natjecanju GLOBE škola sudjelovali su učenici naše škole. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija.

DRŽAVNA SMOTRA I NATJECANJE GLOBE ŠKOLA

Na državnoj smotri i natjecanju GLOBE škola sudjelovali su učenici naše škole. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija.

DRŽAVNA SMOTRA I NATJECANJE GLOBE ŠKOLA

Na državnoj smotri i natjecanju GLOBE škola sudjelovali su učenici naše škole. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija.

DRŽAVNA SMOTRA I NATJECANJE GLOBE ŠKOLA

Na državnoj smotri i natjecanju GLOBE škola sudjelovali su učenici naše škole. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija. Naša SEMPER grupa sudjelovala je u kategoriji gimnazija.

ZASTITA OKOLIŠA

AKTIVNOSTI EKOGRUPE SREDNJE ŠKOLE MATE BLAŽINE

Cilj programa GLOBE

- podizanje ekološke svijesti na globalnoj razini
- osposobljavanje učenika za mjerenja i opažanja koja će pridonijeti boljem razumijevanju našeg planeta
- omogućavanje učenika suradnje s uvažanim znanstvenicima i stvaranje mreže koja povezuje

cijeli svijet u jedinstvenu zajednicu s opredjeljenjem djelovanja za dobrobit okoliša
- obogaćivanje i nadopunjavanje postojećih nastavnih programa prirodoslovlja, geografije, matematike i informatike te, primjenom suvremenih tehnologija, ostvarivanje većih učenika postignuća na tim područjima.

OSTALE AKTIVNOSTI

EKO GRUPE

LIGHTPOLLUTION
Suradnja sa ZDRAVIM GRADOM LABIN

Učenici su pregledali područje Grada Labina i na kartu ucrtali neadekvatnu rasvjetu. Analizom karata zaključeno je:

gradska rasvjeta uglavnom zadovoljava kriterije eko-rasvjete osim u dijelu starog grada.

Privatna rasvjetna tijela (prilazi kućama, vrtovi i sl.) uglavnom ne zadovoljavaju kriterije jer se vlasnici uglavnom vode svojim ukusom, a ne brigom za okoliš.

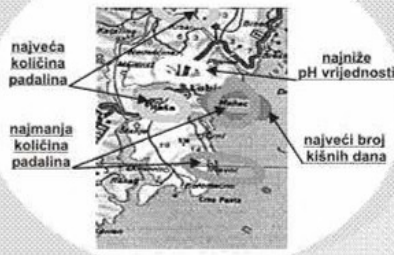
SURADNJA S HOLCIMOM
DANI OTVORENIH VRATA

U povodu Dana planete Zemlje 22. travnja 2005. naša eko grupa je u DANIMA OTVORENIH VRATA tvrtke HOLCIM održala radionice:

- analiza tla
- analiza mora

"KIŠNA KARTA" LABINŠČINE

KOMUNALNO PODUZEĆE 1. MAJ DO 16. OŽUJKA
OTKUPLJUJE PLASTIČNU, METALNU I STAKLENU AMBALAŽU

Uz šetnju i malo fizičke aktivnosti može se i zaraditi

Nakon što je država odlučila provesti akciju prikupljanja plastične, metalne i staklene ambalaže na način da ih otkupljuju i komunalna poduzeća građani Labina i Labinštine odazvali su se toj akciji u velikom broju. Naime, kako doznajemo u Komunalnom poduzeću 1. maj svakog se dana prikupi u prosjeku 11 tisuća što plastičnih i staklenih boca,

što limenki i staklenki. Riječ je o tome da građanin za svaku prikupljenu bocu, limenku ili staklenku dobiva pola kune. U jednom danu, uz predodžbenje osobnog dokumenta s fotografijom, može se prodati 100 boca. Za tu svrhu u Komunalnom poduzeću ekipe koje primaju ambalažu i isplaćuju novac rade svakim danom od 11 do 13 sati, a ponedjeljkom

poslijepodne od 14 do 16 sati. Akcija je svakako dobrodošla, osim što se uz šetnju na svježem zraku i malo fizičke aktivnosti zaradi i do 50 kuna dnevno, pozitivan učinak na okoliš je puno veći. Šumarci, plaže i putovi uz prometnice već su vidljivo očišćeni od takvog otpada koji, spomenimo, nije biorazgradiv.

Jasmina Gučić

ODVOJENO ODLAGANJE OTPADA

Na području Grada Labina postavljene zeleni otoci

Kazne za neodlaganje otpada za reciklažu za fizičke osobe od 150 do 200 kuna, a za pravne od 800 do 1000 kuna. Godišnje odložimo 500 tona plastične i metalne ambalaže, papira i metalnog otpada te 10 tisuća tona kućnog otpada.

Krajem prošle godine GRADSKO VIJEĆE GRADA LABINA usvojilo je odluku o obaveznom korištenju komunalne usluge sakupljanja i odvoza smeća. Ona sama po sebi ne bi bila razlogom da je uvrstimo na stranice našega biltena, jer je prije svega rezultat usklađivanja sa ZAKONOM O KOMUNALNOM GOSPODARSTVU, ali ipak u svoj jednom segmentu donosi novu kvalitetu gospodarenja otpadom. Riječ je o odvojenom prikupljanju otpada za kojeg mi na području grada znamo nekih desetak godina. Ovom

odlukom propisuju se način odlaganja otpada svih vrsta, od opasnog do onog koji se može reciklirati, ali i novčane kazne za pravne ili fizičke osobe koje se ne budu pridržavale njenih odredbi. Ono što smo odnedavno primijetili na području grada jesu takozvani zeleni otoci, što je također novina ove odluke. Zeleni otoci su mjesta na javnoj površini na kojoj su smješteni spremnici za deponiranje komunalnog otpada po vrstama, a broj zelenih otoka, spremnika za otpad te njihovu lokaciju određuje Odjel gradske uprave nadležan za poslove komunalnog gospodarstva. U ovoj odluci pojavljuje se i termin korisnika usluga, a to smo svi mi, građani, vlasnici svih vrsta poslovnih prostora, dakle svi mi koji koristimo mnoge predmete od uporabne vrijednosti kao i prehrambene artikle. Ono što je najvažnije razumjeti je to da smo u partnerskom odnosu mi kao proizvođači smeća i KOMUNALNO PODUZEĆE 1. MAJ LABIN, koje je zaduženo za prikupljanje i odvoz smeća. Dakle, prema odluci, korisnici usluge dužni su odvojeno odlagati staklenu, plastičnu i metalnu ambalažu te papir. A mogućnost za to imamo upravo na zelenim otocima na kojima su postavljeni spremnici za takav otpad. Kako bismo utjecali na što manje punjene centralne gradske deponije otpada i time pojedinačno djelovali na zaštitu okoliša, nije nam dozvoljeno spomenute vrste ambalaže ili papir odlagati u kante ili kontejnere namijenjene za odlaganje komunalnog otpada. Odlukom je propisana kazna za fizičke osobe od 150 do 200 kuna ukoliko odvojeno ne odlažu ove vrste otpada u spremnike na zelenim otocima, dok će za isti prekršaj pravne osobe biti kažnjene sa 800 do 1.000 kuna, a za praćenje i kažnjavanje nadležan je komunalni redar Grada Labina.

Kako doznajemo od direktora KOMUNALNOG PODUZEĆE 1. MAJ Veljka Golje u posljednjih pet godina na području Labina prikupljeno je 50 tisuća tona kućnog otpada (godišnje ga se prikupi 10 tisuća tona). PET ambalaža prikuplja unatrag tri godine se u 40 kontejnera. U tri godine prikupljeno je 450 tona PET ambalaže (godišnje 150 tona). Za prikupljanje papira i kartona na području Grada Labina postoji 40 kontejnera. U četiri godine, koliko se odvojeno prikuplja papir i karton, prikupljeno je 400 tona papira (100 tona godišnje). Komunalno poduzeće vrši i prikupljanje glomaznog smeća, metala, čije zbrinjavanje traje već deset godina. Metalnog se otpada godišnje prikupi 250 tona, a u posljednjih pet godina prikupljeno ga je 1.250 tona.

Jasmina GRUIČIĆ

19

INTERKULTURALNA SURADNJA

Predstavnici Grada i Županije na sjednici Gradskog Vijeća Sandnesa u Norveškoj

Tiskovna konferencija nakon posjete Norveškoj

LILIANA VALE:

«Osobno me se najviše dojmla briga za osobe sa specijalnim potrebama svih uzrasta. U Norveškoj su takve osobe uključene u redovne škole u kojima sa njima rade osobe odgovarajuće stručne spreme. U jednoj od srednjih škola koju smo posjetili saznali smo da sve invalide osobe pokušavaju osposobiti za posao, a potom im i nalaze posao. Ukoliko netko od njih ima takav stupanj oštećenja, bilo fizičkog ili mentalnog, da ga nije moguće osposobiti ni za kakav posao, posao mu se svejedno nalazi a država refundira tvrtkama plaću za tu osobu.

Istina je da je Norveška bogata zemlja i da im je društveni standard visok. No, nismo se mogli oteti dojmu da novac nije uvijek primaran. Potrebna je prvenstveno društvena svijest i razumijevanje potreba invalidnih osoba.

Ono što posebno valja istaknuti je i prepoznavanje Labina i ovdajšnje Škole demokracije koju su Srednja škola Mate Blažine i njezin ravnatelj, Čedomir Ružić, pokrenuli prije osam godina i postali uzorom čitavoj Hrvatskoj. Od gradonačelnika do pročelnika u gradskoj upravi dobivali smo samo pohvale za Labin, gospodina Ružića, Delfinu Arapović i nažalost pokojnog Luciana Antonelija. A kad vam na dalekom sjeveru netko hvali vaš grad i poznaje vam ljude, postaje vam toplije oko srca.»

Sjednica Gradskog vijeća mladih Sandnesa

O d 15. do 20. studenog 2005. predstavnici Grada Labina - gospođa Liliana Vale, zamjenica gradonačelnika, Istarske županije - gospodin Mladen Dušman, pročelnik Upravnog odjela za prosvjetu, i ja, Federika Mohorović, maturantica Srednje škole Mate Blažine boravili smo u Norveškoj, u gradu Sandnesu. Prisustvovali smo sjednici Gradskog vijeća mladih. U gradskoj vijećnici sam održala power-point prezentaciju na engleskom jeziku o školskim aktivnostima i projektima. Tu su prezentaciju poslušali i naši domaćini koji su bili vrlo zadovoljni.

M. Dušman i L. Vale u priprema za Gradsko vijeće mladih u Sandnesu

MLADEN DUŠMAN:

«U tijeku boravka u Sandnesu, među predstavnicima gradova i škola iz RH i BiH, Grad Labin je bio najčešća tema razgovora i pohvala za korake koji se već 8. godinu poduzimaju na uvođenju vrlo važnog segmenta demokratskih promišljanja i postupanja namijenjenih mladima. S oduševljenjem mogu konstatirati da je Srednja škola Mate Blažine putem Hrvatske mreže zdravih gradova svojim dosadašnjim iskustvima utrla put drugim školama.

Norveška iskustva su dragocjena i temelje se na dugogodišnjoj praksi u cjelokupnom društvu. Sam način funkcioniranja demokratskog izjašnjavanja u okviru Vijeća mladih Grada Sandnesa pokazuje da odnos prema mladima nije dekorativan već sastavni dio životne prakse. Učenici svoje projekte i želje iskazuju najprije na školskim vijećima te ih upućuju upravi škole. Kod obrane i obrazlaganja svojih stavova, učenici, putem svojih predstavnika u Gradskom vijeću mladih iskazuju kompetentnost i samostalnost. Spremni su i na kompromis kada odustaju od svog projekta u korist drugog projekta koalicijskim glasanjem.

Naše su mogućnosti naizgled manje, što se sredstava tiče, no iskustva i kvaliteta naših profesora u radu s mladima zaslužuju posebne pohvale jer se rezultati osjećaju i daju poticaje za nove korake u tom pravcu.»

Federika MOHOROVIĆ

20

SREDNJA ŠKOLA MATE BLAŽINE NA MEĐUNARODNOM PREDSTAVLJANJU U ITALIJI EXPO SCUOLA 2005

Pod pokroviteljstvom **Grada Labina**, projekta **Labin-zdravi grad** i **Istarske županije** i sponzora, ravnatelj Srednje škole Mate Blažine **Čedomir Ružić**, profesori **Elide Baskijera**, **Eler Diminić** i učenica **Verene Višković** s predstavnicima **Strukovne škole Eugena Kumičića** iz Rovinja, sudjelovali su od 10. do 12. studenoga na međunarodnom predstavljanju u Padovi na poziv **Regije Veneto, RZ Alpe-Adria** i škole partnera **LICEO SCIENTIFICO TRON** iz Schia. Delegaciju je predvodio pročelnik **Upravnog odjela za prosvjetu Istarske županije**, profesor **Mladen Dušman**. Istarska županija je na susretu u

Padovi imala status povlaštenog gosta, što je samo po sebi vrlo znakovito s obzirom na širok krug ostalih sudionika iz Bavorske, Austrije, Mađarske, Litve i Slovenije. Bilo je vrlo korisno slušati predstavljanja i pristupe koje su iznijele ogledne europske škole i s ponosom možemo zaključiti da naše škole po svojim postignućima nimalo ne zaostaju za europskim. Naš je domaćin na **EXPO SCUOLA** organizirao elektronski paviljon tzv. **LEARNING VILLAGE** (www.learningvillage.culturalpeadria.net). To je jedan realan i virtualni

Predstavljanje SŠ M. Blažine

ambijent u kojem se nalaze ravnatelj, profesori, učenici, roditelji, predstavnici lokalne i regionalne vlasti, udruga, muzeja i biblioteka. Mi smo zahvaljujući našim dosadašnjim međunarodnim aktivnostima dobili stalni radni prostor pod nazivom **O B R A Z O V A N J E Z A D E M O K R A C I J U**, a naš ravnatelj je postao članom Radne grupe **Alpe-Jadran** za kulturu suradnju zadužen za projekte demokracije.

Eler DIMINIĆ

SKLOPLJENO 5-GODIŠNJE PARTNERSTVO SA TRONOM

Debatanti u Tronu

Učenici i profesori **Srednje škole Mate Blažine** boravili su u radnoj posjeti **Liceu scientificu Tron** od 9. do 13. svibnja, a njihovih je 18 učenika i 5 voditelja uzvratilo posjet od 23. do 27. svibnja. Radni boravak naših debatanata, ekološke, dramske, novinarske, web grupe u Schiu, u podnožju Dolomita, bio je lijep, koristan i poučan i otvorio je niz novih mogućnosti za daljnju suradnju. A ona je potvrđena za njihova boravka kod nas potpisivanjem petogodišnjeg ugovora o partnerstvu. U Schiu smo doživjeli izuzetnu srdačnost

talijanskih nastavnika, učenika, njihovih roditelja koji su nas dobro osjećali u svojim domovima, upoznali nas sa školom, gradom, okolicom i organizirali nam zajednički rad u više radionica. Naši su dojmovi i da su se i talijanski predstavnici kod nas dobro osjećali - stekli dodatne pozitivna saznanja o našim aktivnostima - što može biti još jedan plus i dobitak za europsko približavanje ljudi, ideja, programa i suradnje. Dobro smo se i sporazumijevali, jer smo dosta dobro naučili talijanski i engleski jezik, za što

smo od njih dobili i pohvale. Očigledno je važno za svih, a naročito za nas mlade učenje stranih jezika, čime je olakšana šira komunikacija. Na talijanskoj strani razumijevanje i praćenje hrvatskoga jezika ide ipak dosta teže i kompliciranije pa smo stoga i naše posebne prezentacije debate **Više tolerancije-više demokracije** kao i dijelove naših ostalih izvannastavnih aktivnosti i projekta **Labin-zdravi grad** imali na njihovom jeziku.

U uzvratnom posjetu nastavili smo zajednički rad, upoznavanje, druženje i suradnju. U okviru toga obišli smo tvornicu cementa **Holcim** iz Koromačna, koja je bila i jedan od naših sponzora puta u Italiju, u Raškoj dolini uzimali uzorke vode i tla te posjetili rezervat magaraca Liburniju te na kraju radili u zajedničkim radionicama u našoj školi. Bili su primljeni kod labinskog gradonačelnika, koordinatore **Labin-zdravi grad**, upoznali smo naše goste sa znamenitostima staroga grada i grada Pule koju su obišli pri potpisivanju ugovora o našoj daljnjoj suradnji.

Verena VIŠKOVIĆ

PROGRAMI ZDRAVOG GRADA

EDUKATIVNE RADIONICE ZA RODITELJE DJECE PREDŠKOLSKO DOBI

Edukativna radionica u Dječjem vrtiću

U okviru rada Savjetovališta za obitelj i mladež u sklopu projekta **LABIN-ZDRAVI GRAD**, već nekoliko godina organiziraju se edukativne radionice za roditelje djece predškolske i školske dobi. Rad na edukaciji roditelja započeo je 1998. u okviru projekta **LABIN-ZDRAVI GRAD** kada su u dječjim vrtićima u Labinu organizirane edukativne radionice za roditelje, koje su osmislile i vodile kao autori i realizatori programa: Mirjana Dobrić, psiholog i Irena Crvak, pedagog.

S obzirom na veliko zadovoljstvo roditelja i odgajatelja vrtića koji su također sudjelovali u edukaciji, postojala je želja i potreba da se ove edukacijske radionice sažive u našoj praksi. Ove radionice nastale su iz želje da se na jednostavan i zabavan način otkrije roditeljima kakav neograničeni potencijal imaju

u traženju efikasnijih putova odgoja njihove djece.

Cilj edukacijskih radionica za roditelje je senzibiliziranje i osnaživanje roditelja u traženju djelotvornih načina odnosa, komunikacije i općenito odgoja djece u osjetljivom razdoblju odrastanja i sazrijevanja. Cjelokupni rad u radionicama organiziran je kroz aktivno sudjelovanje svih sudionika putem rasprava, razmjena mišljenja i iskustava, grupnog rada i izlaganja koja se temelje na najnovijim saznanjima o efikasnim načinima odgoja djece.

U sklopu rada u radionici na svakom susretu roditeljima se poklanja i radni materijal u obliku priručnika s informacijama koje će se posebno razraditi u tri tematske cjeline. Na kraju 3. susreta roditeljima se dodjeljuje priznanje za uspješno sudjelovanje u radu edukativnih radionica.

Edukativne radionice za roditelje su u protekloj godini organizirane u Dječjem vrtiću u Vinežu, Rapcu, centralnom vrtiću u Labinu kroz tri tematske cjeline u tri susreta:

1. susret KAKO BITI DJELOTVORNIJI RODITELJ
2. susret KAKO USPOSTAVITI KVALITETAN ODNOS SA DJETETOM

3. susret KAKO USPJEŠNO KOMUNICIRATI I RJEŠAVATI KONFLIKTE SA SVOJOM DJECOM

Cjelokupni projekt provodi se uz potporu Grada Labina u sklopu projekta **LABIN-ZDRAVI GRAD**. U radu radionica sudjelovalo je ukupno 52 roditelja djece predškolske dobi i 10 odgajatelja.

Iz pismenih povratnih informacija roditelja i odgajatelja izdvojamo nekoliko karakterističnih odgovora:

- Zahvaljujemo vam što ste nam pomogli da izađemo iz sebe samih.
- Veoma sam iznenađena i ugodno ispunjena nakon tih radionica.

U studenom 2005. godine organizirane su nove grupe edukativnih radionica za roditelje u dječjim vrtićima Labina i to: 4 grupe roditelja, dvije grupe roditelja u centralnom vrtiću, 1 grupa roditelja u Dječjem vrtiću - Stari grad i 1 grupa roditelja djece jasičke dobi. Ukupno je uključeno 57 roditelja i odgajatelja. Edukacija ovih grupa roditelja završava u siječnju ove godine.

Roditelji daju veliku podršku ovoj inicijativi i predlažu da ovakvi susreti budu organizirani barem jedanput mjesečno kroz čitavu vrtićku godinu.

Irena CRVAK i Mirjana DOBRIĆ

PROGRAM «USPJEŠNO RODITELJSTVO» U SREDNJOJ ŠKOLI MATE BLAŽINE LABIN

U Srednjoj školi Mate Blažine tijekom školske godine 2004./2005. realiziran je projekt **USPJEŠNO RODITELJSTVO** s roditeljima učenika prvih razreda. Autori i voditelji projekta su stručni

suradnici koji rade u Školi pedagoginja Irena Crvak i psihologinja Mirjana Dobrić. S obzirom da su roditelji važni čimbenici u pravilnom psihofizičkom sazrijevanju djeteta, smatralo se važnim poučiti roditelje o djelotvornijim putovima u odgoju djece, čime se ujedno realizira jedan od najvažnijih načina prevencije rizičnih ponašanja mladih.

Opći cilj programa sastoji se u poticanju i podupiranju

zdravog i pozitivnog razvoja djece i mladih u ulozi roditelja na način da se senzibiliziraju roditelji za probleme mladih, da uče o sebi i o djetetu, da uvježbavaju kvalitetan odnos, vještinu vođenja komunikacije i efikasnog rješavanja konflikata i razmjenjivanje iskustava o djetetu i o sebi kao roditeljima.

Dosadašnji rezultati postignuti programom ukazuju na to da su znanja koja su roditelji stekli primjenjiva u odgojnoj praksi, da pristupi i metode rada omogućuju roditeljima samoprocjenu roditeljskog djelovanja i korekciju svog ponašanja, da osnažuje roditelje u traženju djelotvornijih načina komunikacije i rješavanja konflikata i da promiču kvalitetne odnose u obitelji.

Program se realizira uz financijsku potporu Istarske županije i dijelom projekta **LABIN-ZDRAVI GRAD**.

Irena CRVAK i Mirjana DOBRIĆ